

הים לתוכו, אף אם יש בו יותר מבית סאתים. ואם הוא גבוה עשרה ורחב ארבעה, מותר לטלטל בתוכו רק אם אין בו יותר מבית סאתים מפני שהוא רה"י, אבל ביותר מזה שווה רבנן ככרמלית לענין טלטול משום דמחוסר דירה ומיחלף ברה"י, ולטלטל מתוכו לים ומן הים לתוכו, י"א שאפילו אם יש בו יותר בית סאתים אסור דלענין מתוכו לים רה"י הוא כרבי יוחנן הנ"ל, וי"א שאם יש בו יותר מבית סאתים מותר, דכיון שאסור מדרבנן לטלטל בכולו משום דמיחלף ברה"י, התירו חכמים לטלטל מתוכו לים ומהים לתוכו שזה לא שכיח ולא גזרו רבנן במילתא דלא שכיחא, ואע"פ שחכמים אסרו לטלטל מרה"י לכרמלית, שם זה דבר שכיח, אבל אינו שכיח שיהיה יותר מבית סאתים ליד כרמלית, דאם נאסור יחשבו שהוא רה"י ויבואו לטלטל בכולו שזה שכיח ויבואו עי"ז לטלטל גם ברה"י, (ומכאן זה התיר ר"ת (תודה ומאי) בגינה יתירה מבית סאתים שגם סביב לה יש כרמלית, להכניס או להוציא את המפתח), אבל אם יש בו עד בית סאתים שמותר להשתמש בכולו והוא רה"י גמור, אסור חכמים לטלטל מתוכו לים ומן הים לתוכו.

הבאת מים בשבת לצורך תינוק

תינוק לאחר שמלו אותו מותר לחמם לו מים בשבת אף ע"י ישראל, כיון שיש בזה צורך פיקוח נפש, אולם לפני המילה אסור לחמם ע"י ישראל, ולהלן יבואר באיזה אופנים מותר לחמם לו מים או להביא עבורו מים חמים בשבת, וכן יבוארו כמה מדיני עירוב.

האי ינוקא דאישתפין חמימיה לפני המילה במבוי שדרו בו אביי ורבה, רבה רצה להתיר להביא מים חמים מביתו לבית אחר באותה חצר מכח העירוב, ואמר לו אביי שלא עירבו, וכשרצה להתיר מכח השיתוף (דתנן במתני' שאם נשתתפו מותרים אף בחצר גם אם לא עירבו. רש"י. ולתוס' (ד"ה נסמוך) שם איירי כשגם עירבו, ומ"מ להלכה מעיקר הדין מספיק שיתוף, ונהגו לעשות גם עירוב. אי נמי איירי בנשתתפו בפת, שבזה סגי בשיתוף). אמר לו שלא נשתתפו, ואמר רבה שיאמרו לנכרי להביא, ורצה אביי להקשות שאם הזאה על הטמא שהיא שבות אינה דוחה שבת אפילו במקום מצוה כגון כדי לשחוט את הפסח, גם אמירה לנכרי אינה דוחה שבת (והכא איירי קודם מילה, אבל לאחר מילה שזה פיקוח נפש, הזריז הרי זה משובח. תוד"ה והא), ולא נתן לו רב יוסף להקשות זאת לפני שיעשה כך, מפני שהכלל הוא שכשחכם מורה הלכה, בדאורייתא מקשים ואח"כ עושים כדי שלא לעבור על דברי תורה, ובדרבנן כגון עירובי חצרות עושים ואח"כ מקשים לראות אם יפה הורה, ואחרי שאמר לנכרי להביא שאל מאי שנא מהזאה, וענה לו רבה שכיון שלא אמרו לגוי לחמם מותר, דהוי שבות שאין בה מעשה.

ס"ח. והסיבה שלא היה שם עירוב ושיתוף, מפני שרבה אין דרכו ללכת לאסוף, ואביי היה טרוד בגירסתו, ושאר בני החצר לא השגיחו בדבר. ולא רצה אביי להקנות להם מפיתו דליכא טירחא, דכיון שאם אחד מבני המבוי יבקש לקחת מן השיתוף

אוסרים זה על זה, כ"ש הכא שלא היו יכולים לערב יחד וגם לא היו אוסרים זה על זה אין מועיל ביטול, ואף לריו"ח שמבטלים רשות אף היכא שאין אוסרים זה על זה, אין מבטלים, כיון שלא היו יכולים לערב יחד לפני שהוקפו, וצריך או שאוסרים זה על זה או שיכולים לערב יחד.

נכרי שמת בשבת ויש שם שני ישראלים שלא שכרו ולא עירבו, לריו"ח ששוכרים רשות מגוי שהגיע בשבת ואח"כ מבטלים רשותם זה לזה, ודאי מועיל שהישראלים יבטלו רשותם זה לזה, ולשמואל שאין שוכרים, לרב ששת מבטלים כיון שמאמול היו יכולים לשכור ולערב, ולרב המנונא אין מבטלים דכיון שאמול לא היו יכולים לערב בלא שכירות, אין ביטול אלא במקום עירוב. רש"י. והתוס' (ד"ה אני) מבארים שמדובר שהנכרי הגיע בשבת והתבטל העירוב, וכיון שלשמואל א"א לבטל כיון שצריכים לשכור, גם אחרי שמת הנכרי א"א לבטל, כיון שהנכרי ביטל את העירוב, אבל באופן שהנכרי הגיע בערב שבת סוברים התוס' שלכו"ע יכולים לבטל.

נכרי הדר במבוי ויש לו פתח נוסף לבקעה אפי' עיקר שימוש במבוי והפתח השני הוא רק ד' על ד' טפחים, אין הנכרי אוסר על בני המבוי, דניחא ליה בפתח המיוחד לו משום שיש בה אויר יותר מאשר בפתח למבוי. ואם הפתח הנוסף פתוח לקרפף, לרב חנן בר אמי אינו אוסר כיון שיש שם יותר אויר מבמבוי, ולרבה ורב יוסף ורב הונא אם הקרפף עד בית סאתים דלא נפיש אויריה אוסר, אבל יותר דנפיש אויריה אינו אוסר, ובישראל ששכח ולא עירב במבוי ויש לו פתח גם לקרפף, בית סאתים שראוי להשתמש בו אינו אוסר דישאל אינו מוציא משאות גדולים בשבת ודי לו בזה, יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה דהוי כרמלית ואסור להשתמש בו לא ניחא ליה ביה ואוסר. רש"י. ולתוס' (ד"ה וישראל) אדרבה אם הוקף לדירה הוי כביתו ואוסר אף בבית סאתים.

טלטול והוצאה בכרמלית

מקום המוקף מחיצות גבוהה י' טפחים ויש שם ארבעה על ארבעה הוי רה"י, ומקום הליון הרבים הוי רה"י, ומדאורייתא אסור לטלטל ד' אמות ברה"י אבל ברה"י מותר, ואסור להעביר חפץ מרה"י לרה"י או איפכא. ויש מקומות (כמו קרפף וים) שנקראים כרמלית שמדרבנן אסור לטלטל בהם ד' אמות כרה"י, ולהלן יבוארו כמה פרטי דינים בזה.

ס"ז: דין קרפף - קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה, לריו"ח הזורק לתוכו מרה"י חייב חטאת אפילו בבית כור או כוריים, דמדאורייתא חשיב רה"י מכח המחיצה, אלא שאסרו חכמים לטלטל שם כיון שאין בו דיורים. ורב הונא בר חיננא מקשה על דין זה מדין סלע שבים דלהלן, והגמ' מתרצת קושיתו.

טלטול בסלע שבים - סלע שבים אם אינו גבוה עשרה ורחב ארבעה מותר לטלטל מתוכו לים ומן

בחודש זה אנו ממשיכים לעסוק בענייני עירובי חצרות ושיתופי מבואות.

מן התורה אסור הוצאה הוא רק מרשות היחיד לרשות הרבים ולהיפך, וברשות הרבים אסור לטלטל יותר מד' אמות, אמנם מדרבנן גם חצר שפתוחים לה הרבה בתים של אנשים שונים, אסור לטלטל מבית לחצר או מבית לבית או במבוי, שמא יבואו לטלטל מרה"י לרה"י, אא"כ יערבו ויחשיבו את כל הבתים שבחצר כבית אחד, ובשביל לטלטל במבוי צריך לעשות 'שיתוף' לכל בני המבוי. וצריך שכל בני החצר או המבוי יהיו שותפים בעירוב, ואם לא עשו כן, אסור לכולם לטלטל, אא"כ ביטל אותו אדם את רשותו וכדומה. וכן גזרו חכמים באופנים מסוימים שאסור לטלטל בחצר שדר בה נכרי (כדי שלא ילמדו ממעשיו) אא"כ שכרו ממנו מקום מרשותו.

בדפים שלפנינו יבואר באיזה אופן מועיל שמי שאינו שותף בעירוב יבטל את רשותו כדי להתיר שאר הדיורים שעירבו לטלטל. (ס"ז - ע"א). האם צדוקי או מומר דינם כנכרים שאוסרים להוציא לחצר. (ס"ט). דין עירוב למקצת השבת. (ע'). מתי שותפים צריכים להשתתף במבוי, במה מערבים ומשתתפים. האם צריך גם שיתוף וגם עירוב (ע"א). מתי כמה אנשים נחשבים דירה אחת ואינם צריכים עירוב נפרד לכל אחד. (ע"ב). איזה שימוש מחשיב את המקום לדירתו של האדם לענין עירוב. (ע"ב ג"ע). האם צריך גם עירובי חצרות וגם שיתופי מבואות. (ע"ג). עשית לחי וקורה ומבוי לצורך שיתופי מבואות. (ע"ד). מתי שתי חצרות (זו לפני זו, או זו לצד זו ויש איזה חיבור ביניהם - מה נחשב חיבור) מערבים יחד ומתי לא, ומה הדין כשרק אחת החצרות עירבה. (ע"ה - ע"ט). כיצד עושים שיתופי מבואות. (ע"ט). במה מערבים, וכיצד בני החצר זוכים בעירוב. (פ"א).

עניינים נוספים - כמה מדיני טלטול והוצאה בכרמלית. (ס"ז). מתי מותר לחמם מים או להביא מים חמים בשבת לצורך תינוק לפני או אחרי המילה. (ס"ז: ס"ח). ממי מקבלים קרבנות. (ס"ט). פסול משחק בקוביא לעירוב, וכמה מדיני עירוב תחומין. (פ"ב).

באיזה חצר מועיל ביטול רשות

בני חצר שלא עירבו יחד אסור להם לטלטל בחצר, ויכולים להתיר את ההוצאה לחצר ע"י ביטול רשות, ולהלן יבואר באיזה מקרה מועיל ביטול רשות.

ס"ז. שני בתים משני צידי רה"י ובאו נכרים והקיפום מחיצה בשבת ונשאר לפני הבתים כעין חצר שהבתים פתוחים לה, ואם מועיל ביטול רשות מותר לו לטלטל שם, דכל מחיצה הנעשית בשבת בין בשוגג בין במזיד שמה מחיצה, וכ"ש הכא שהנכרים עשאוה, לשמואל שאין ביטול רשות מחצר לחצר אף היכא שהם יכולים לערב יחד דבעינן ג"כ שיהיו

ולא יתנו לו בטל שיתוף, והוא אינו יכול לתת להם בכל שבת ונמצא שאין בליבו שיהיה להם בזה חלק גמור ובטל השיתוף. (ולכן צריך להזהר שלא לערב בדבר שהוא מקפיד עליו, כגון שהכינו לשבת או ככר נאה. תוד"ה כיון). ולא הקנה להם רביעית חומץ מאחד מחביות היין שזה דבר שאין דרך להקפיד עליו, ועיקר שיתוף ביין, ויניה את החבית בחצר ששם מקום הנחת השיתוף, ויסמוך על רביעית מתוכה לשם שיתוף לצורך כל השנה, משום שאין משתתפים באוצר –בדבר האצור כגון חביות יין או פירות, משום שאין ברירה לדעת מה מתוכם הוא השיתוף וכשיקח מהחביות י"ל שלקח את השיתוף, ואמור רב אושעיא דהא דתניא שמשתתפים באוצר היינו לבית הלל, וכדמצינו שנחלקו לגבי המחשב להוציא מת דרך אחד הפתחים או דרך חלון שיש בו ד' טפחים על ד' טפחים (דבפחות מזה אינו חשוב להציל את שאר הפתחים), שלב"ש דווקא בחשב קודם שמת זה מציל על שאר הפתחים, דבלאו הכי כבר נטמאו הכלים, ולא אמרינן שהוברר הדבר שמתחילה היה דעתו להוציא באותו פתח, ואפילו כלים שבאו לשם אחרי המחשבה טמאים, דכיון שבאה לשם טומאה אינה מסתלקת במחשבה אלא במעשה שיפתח פתח, שזה יועיל לטהר את האחרים מכאן ולהבא, ולב"ה אף אחר שמת מוהני אף לטהר כלים שהיו שם קודם מחשבה, דאמרינן שהוברר שמתאמול היה דעתו להוציא באותו פתח, (ובלא חישוב כל הפתחים אפילו חלונות של טפח על טפח טמאים, והיינו אף כלים הנמצאים בעובי האיסקופה ואינם באהל המת, דכיון שכולם סתומים לא מוכחא מילתא באיזה פתח הוא יוציא את המת, ואין בזה טעם אלא הלכתא גמירי לה, ואם נפתח אחד מהם הוא טמא דודאי יוציאו באותו פתח וכולם טהורים). ורבה סבר שלא בזה נחלקו ב"ש וב"ה, או שהנדון הוא לטמא מכאן ולהבא, אבל למפרע כולם טמאים דאין ברירה. תוד"ה תניא. עוד כתבו התוס' (ד"ה אמר) בשם הר"ר מנחם מיינוי שאין המחלוקת כאן אם יש ברירה, אלא אם מחשבה מועילה לטהר את הפתחים מכאן ולהבא, וכן אם מועילה לענין עירוב היכא שמזכה להם כיון שמתחילה לא הונח לשם עירוב.

עוד היה מעשה בהאי ינוקא דאישתפיך חמימיה, והורה רבא לשאול את אמו אם היא צריכה דיולדת אחר שבעה אפילו אמרה צריכה אני אין מחללים עליה שבת אלא ע"י נכרי, ויחממו לתינוק ע"י נכרי אגב אמו, ואף שאמו אכלה תמרי שזה צונן, אימור תונבא בעלמא הוא דנקט לה ואינה יודעת מה היא אוכלת. עוד היה מעשה ואמר רבא שיפנו כליו מבי גברי שהיה פתוח לחצר לחדר פנימי שאינו פתוח לחצר, כדי שלא יוציאו כלים מביתו לחצר אחרי הביטול, וביטל רשותו לבני חצר אחרת כדי שיביאו מחצירו מים חמים, דסבר כריו"ח שיש ביטול רשות מחצר לחצר, ולא ביטל רשותו (ואז לא יצטרך לפנות את הכלים), ואח"כ הם יבטלו רשותם שביטל להם לגביו, דס"ל שאין מבטלים וחוזרים ומבטלים, ואין הטעם משום שאחרי הביטול נעשה כבן חצר אחרת ואין ביטול רשות מחצר לחצר, שהרי ס"ל שיש ביטול רשות מחצר לחצר, אלא הטעם שאין חוזרים ומבטלים הוא דלא להוי מילתא דרבנן כחוכא ואטלולא –שחוק וליצנות.

ס"ח: אם מבטלים וחוזרים ומבטלים – לרב מבטלים וחוזרים ומבטלים ולשמואל אין מבטלים וחוזרים ומבטלים, לרב אשי נחלקו במחלוקת ר"א ורבנן אם המבטל רשות חצירו ביטל אף רשות ביתו ומותר להם להכניס ולהוציא מביתו, וא"כ הוי כבן חצר אחרת ואינו חוזר ומבטל, או לא, וי"א שאינו תלוי במחלוקת זו, דר"א לא אמר כך אלא בבית וחצר, דאין אדם דר בבית בלי חצר, אבל אין כוונת המבטל לסלק עצמו לגמרי, ורבנן לא אמרו אלא שלא אומרים שביטל דבר נוסף, אבל מה שביטל החצר הוא סילק עצמו מזה לגמרי וה"ל כבן חצר אחרת, אי נמי טעמא משום דלא ליהוו מילתא דרבנן כחוכא ואטלולא. (תוד"ה אנא). ולרב ששת זה תלוי במחלוקת גבי מי שנתן רשותו לבני חצר מפני ששכח לערב והוציא בשוגג, דר"מ אוסר דסבר שאינו מסולק וס"ל נמי שחוזר ומבטל, ולר"י אינו אוסר משום שאינו חוזר ומבטל, אמנם רבא מפרש שר"מ ור"י נחלקו אם גזרו שוגג אטו מזיד ובמזיד לכו"ע יכול לחזור בו, שהרי לא מכרה להם,

וכגון שלא החזיקו בחצר אחרי הביטול לפני שחזר בו, אבל לכו"ע אין חוזרים ומבטלים. (ואין זה שייך לקנס שוגג אטו מזיד, דכאן הוא עצמו בלאו הכי אסור, אלא זה גזירה. תוד"ה קנסו).

דיני צדוקי ומומר

ישראל מומר לעבודת אלילים דינו כנכרי שהוא אוסר הוצאה לחצר בשבת ולא מועיל בו ביטול רשות, הגמ' דנה מה הדין לענין זה בצדוקים (הכופרים בתורה שבעל פה) או במחלל שבת וכדומה שאינו עובד ע"ז.

ס"ט. האם צדוקי אוסר להשתתף במבוי - לת"ק צדוקי (וה"ה ביתוסי) הרי הוא כנכרי שהוא אוסר לטלטל במבוי ואינו יכול לבטל רשותו. ובשיטת ר"ג סובר ר"מ שצדוקי אינו כנכרי ואינו אוסר ויכול לבטל רשותו, ומעשה בצדוקי אחד וכו' והוציאו את הכלים למבוי והכניסו כלים מהמבוי לבית (בחד מינייהו סגי, דהוי חזקה כשעושים דבר שהיה אסור ללא הביטול. תוד"ה והוציאו) כדי שלא יוציא הצדוקי ויאסור, דמה ששנינו שמי שנתן רשותו והוציא אוסר (לר"י דווקא במזיד דהדר שקליה לרשותיה, ולר"מ אף בשוגג דגזרו שוגג אטו מזיד), לאב"י דווקא כשלא החזיקו בני מבוי במבוי יכול להוציא ולבטל, אבל בהחזיקו משקדש היום (דחזקה מבעוד יום לא מוכחא) אינו אוסר. (ומי שהוציא לפני שנתן רשותו, לר"י אם הוציא בשוגג יכול לבטל אבל במזיד אינו יכול לבטל דמחלל שבת אינו יכול לבטל בלי שכירות, ולר"מ אף במזיד יכול לבטל אע"פ שהוא מומר לחלל שבת. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה הוציא) דא"כ איירי בפרהסיא, שרק בזה לר"י אינו יכול לבטל, וא"כ לר"מ אף בפרהסיא יכול לבטל. עוד כתבו התוס' (ד"ה כאן) שיוצא לפי רש"י שאפילו באיסור דרבנן הוי מומר. ולפי זה הצדוקים והכותים היו נזהרים בדרבנן מפני שהיו יראים מהחכמים. אבל התוס' מבארים שאין הנדון מטעם מומר, דמומר לא שייך אלא ברגיל לחלל שבתות ואינו נזהר כלל, והכא במקרה אירע שהוציא, והנדון הוא רק לאותה שבת, האם יכול לבטל אחרי שהחזיק או לא). ורב יוסף גורס שלר"מ בין בשוגג ובין במזיד אינו אוסר. ולרבי יהודה ר"ג סובר שצדוקי כנכרי ואינו יכול לבטל, ואמר להם מהרו ועשו צרכיכם במבוי קודם שתחשך

דאח"כ תהיו אסורים, וללישנא בתרא ר"י סובר שמומר לחלל שבתות בפרהסיא אין יכול לבטל, אבל בצינעא יכול לבטל, ואם הוציא אח"כ אוסר גם אחרי שהחזיקו, ואם כשרואה את הנשיא וכדו' מסתיר מעשיו חשיב בצינעא, כדמצינו שאדם אחד יצא לרה"ר עם חומרתא דמדוושא י"מ טבעת של עץ עם חותמת ממין אחר, ורש"י מפרש שזה קשר של בושם, וכשראה את רבי יהודה נשיאה כיסה אותה, ואמר ר"י שאותו אדם יכול לבטל רשות אליבא דר"י. והנה איתא במו"ק י"ב שרבי יהודה נשיאה עצמו יצא עם חומרתא דמדוושא. ושיטת ר"ח (תוד"ה כיון) שרי"ג יצא לחצר ואותו אדם יצא לרה"ר, ואף שאסור לצאת עם שירים נזמים וטבעות לחצר שמא יצא בהם לרה"ר, חומרתא דמדוושא אינו תכשיט, והאיסור הוא משום טלטול מוקצה, ורי"ג הוציאה לצורך גופה ומקומה. ור"ת מפרש שגם ר"י הוציאה לרה"ר אבל הוציאה בדרך מלבוש, ובאיש אין חשש דילמא שלף ומחו, ואותו אדם הוציאה בידו.

ס"ט: דין מומר - לרב הונא המחלל שבתות בפרהסיא הרי הוא ישראל מומר. לרב נחמן בר יצחק סובר רב הונא שמומר לשבת אינו מומר לכל התורה (וכרבנן שהחשוד לדבר אחד אינו חשוד לכל התורה, עד שיעבוד עבודת כוכבים), ואמנם לדין ביטול רשות (ע"י אמירת רשותי קנויה לך או רשותי מבוטלת לך, וא"צ מעשה קנין) מי שאינו משמר שבתות בשוק בפרהסיא חשיב מומר לענין ביטול רשות, אבל בצינעא אינו נחשב מומר, אבל לר"מ שחשוד לדבר אחד הוא חשוד לכל התורה, אפילו בשאר עבירות שבתורה נעשה מומר. ולרב אשי רב הונא סובר שהוא מומר לכל מייל וכתבנן הג"ל וסובר כדעת התנא שמחמיר בשבת כמו בע"ז, דבע"ז ודאי חשוד לכל דבר, דכל המודה בע"ז כפר בכל התורה, דכתיב גבי ע"ז "וכי תשגו ולא מעשו את כל המצוות האלה", (וכדלהלן), ולדבריו מומר לשבת חשיב מומר

לכל דבר. והקשו התוס' (ד"ה א') שהגמ' בסנהדרין ל. מביאה את דעת רבא שאוכל נבילות להכעיס כשר, ואומרת שרבא יכול לסבור כר"מ הפוסל עד זומם לכל התורה, משום שרק עד זומם שהוא רע לשמים ורע לבריות פסול לכל התורה, משא"כ אוכל נבילות, וא"כ מבואר שר"מ לא סובר שחשוד לדבר אחד הוא חשוד לכל התורה. ותירצו התוס' שבאמת לר"מ חשוד בדבר אחד חשוד לכל התורה אפילו בדבר חמור יותר, אמנם החשוד בדבר שהוא רע רק לשמים אינו חשוד להיות גם רע לבריות.

ממזי מקבלים קרבנות - אין מקבלים קרבנות ממומר לכל התורה, דכתיב "מכם" ולא כולכם, אבל מנכרי מקבלים נדרים ונדבות דכתיב "מכם" בכס חילקתי ולא באומות, וכן מקבלים קרבנות מפושעי ישראל כדי שיחזרו בתשובה, שאם ידחו אותם בידיים הם לא יחזרו, אבל מישראל מומר לנסך יין לע"ז ולחלל שבתות בפרהסיא אין מקבלים, דסבר האי תנא ששבת חמורה כמו ע"ז.

ביטול רשות ע"י מי שלא עירב

אסור לטלטל בשבת מבית פרטי לחצר משותפת אא"כ עשו עירוב חצרות, ואם אחד או יותר מבני החצר לא נתנו חלק בעירוב כולם אסורים. אמנם יכול מי שלא עירב לבטל רשותו למי שעירב, ופרטי דיני ביטול רשות יבוארו להלן.

אנשי חצר ששכח אחד מהם ולא עירב וביטל להם רשות חצירו, אסור לו ולהם להכניס ולהוציא מביתו אבל בחצירו מותר, דס"ל לתנא דמתני' שהמבטל רשות חצרו לא ביטל רשות ביתו (ודלא כר"א הסובר (כ"ו): שהמבטל רשות חצרו ביטל גם רשות ביתו), והוא והם מותרים לטלטל בשלהם ולהוציא מהבית לחצר שזה כרשות אחת, משום שהוא כאורח שלהם שהרי מביתו הוא לא מוציא לחצר. ואם ביטלו לו הם את רשותם, הוא מותר, והם אסורים אפילו להוציא מביתו לחצר, שאין חמשה (-לאו דווקא) נעשים אורחים לאחד. ר"ח מבאר (תוד"ה ושלחם) שכאן אורח אינו אוסר כדאיתא בירושלמי שאסנאי אינו אוסר לעולם. אמנם התוס' כתבו שבירושלמי מבואר שאם קובע עצמו הרי הוא אוסר, וא"כ כאן ההתר הוא מטעם אחר.

שניים ששכחו ולא עירבו וביטלו בני החצר רשותם להם אסור לשניהם לטלטל בחצר מפני שאחד אוסר על השני, דכיון שכל בית מיוחד רק לבעליו אסור להוציא מרשות המיוחדת לו לרשות שלו ושל חבירו, ואף אם אחד מהם ביטל רשותו לשני כולל את חלקו ברשות שביטלו להם חבריהם, אף שחמשה שלא עירבו יכולים לבטל רשותם לאחד מהם, מ"מ אסור לשני לטלטל בחצר, כיון שכשביטלו בני החצר רשותם לשניהם הם אסרו זה על זה ונמצא שבאותה שעה לא הועיל הביטול ולא קנה את רשותם, וממילא אינו יכול לבטל רשותם לשני.

ע. ביטול רשות ע"י אחד - מבואר בברייתא שאחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב. לאב"י איירי שאחד עירב עם אחרים, וקמ"ל שא"צ **לבטל רשות לכל אחד ואחד**. ולרבה צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד (ובברייתא כ"ו: נחלקו בזה ר"א ורבנן. תוד"ה בעא), ואיירי שעירב עם אחר ומת (ואיירי בשיירה שחנתה בבקעה, שהרי באחד מבני חצר שמת יש לו יורשים, והיכא שהאב אוסר גם היורשים אוסרים. רש"י. והתוס' (ד"ה הכא) כתבו שהלכה כר"ש שאין יורש אוסר אא"כ הוא הולך לדור שם, ורק אם הברייתא כר"מ שאף באינו הולך לדור שם הוא אוסר, צריך להעמיד בבקעה, אי נמי איירי שהמערב עצמו הוא יורש), וקמ"ל דלא גזרינן שיבטל לאחד כשהשני חי. ואחד שעירב עם אחר ועדיין חי אין נותן רשותו לאחד שלא עירב, מפני שהשני אוסר עליו.

ביטול רשות ע"י שנים - שנים שעירבו נותנים רשותם לאחד שלא עירב, ואין קונסים אותו על מה שלא עירב, אבל אין שנים נותנים רשותם לשנים שלא עירבו מפני ששניהם אוסרים זה על זה. ושנים שלא עירבו נותנים רשותם לשנים שעירבו, ואין חוששים שמא יבואו לבטל רשות לשנים שלא עירבו, וכן שנים שעירבו או לא עירבו יכולים לבטל רשותם לאחד שלא עירב, ואף שכולם לא עירבו, אין קונסים אותם כדי שלא תשתכח תורת עירוב מן התינוקות הבאים אחרי

כן, אבל אין נותנים רשותם לשנים שלא עירבו, ואף אם אחד חזר וביטל רשות לשני לא מהני כיון שבזמן הביטול הראשון זה לא התיר טלטול בחצר. ואפי' אם אמרו קני ע"מ להקנות לא מהני, דכיון שהוא לא קנה להיות מותר עי"ז, הוא לא יכול להקנות.

ע': ביטול רשות ביורש - לתלמידי שמואל יורש

ששכח אביו ולא עירב ומת בשבת ולא ביטל רשותו אינו יכול לבטל כיון שלא היה יכול לערב עמהם מאתמול. ולרב נחמן יורש יכול לבטל, דיורש כרעיה דאבوه. וכתבו התוס' (ד"ה יורש) שאם האב לא עירב ומת ולא בא היורש לדור שם בשבת אינו אוסר, כמו שבית התבן וכדומה אינו אוסר, ואם היורש דר באותה חצר, שמא אם אביו מת חבריו צריך לבטל רשותו בבית שאינו דר שם, ואפילו אם עירב עם חבריו צריך לבטל רשותו בבית אביו, כיון שהיורשה היתה בשבת, ואם היורש היה דר עם אביו ונתן פת משלו (שזה מועיל גם לאביו מדין שליחות) אינו אוסר. עוד כתבו התוס' (ד"ה אבל) שנחלקו לעיל ס"ז. אם בנכרי שמת בשבת יכולים הישראלים לבטל רשות זה לזה, וי"ל שגם אם שם מבטלים הכא אין מבטלים, מפני שאותה רשות שהוא בא לבטל לא היה יכול לבטל מאתמול, וגם אם שם אין מבטלים י"ל דהכא מבטלים, דיורש כרעיה דאבوه הוא.

האם עירוב חלקק מהשבת מועיל - כל שמוותר למקצת שבת מותר לכל השבת, כגון שתי חצרות שעירבו דרך פתח או חלון, והפתח או החלון נסתמו בשבת, שמותר להם להשתמש ע"י זריקה או דרך חורים קטנים, דאף שאין מערבים ב' חצרות ללא פתח ביניהם, הכא שבת הואיל והותרה הותרה, וכן מבוי שניטלו קורותיו או לחייו בשבת, שכיון שהותר בבין השמשות הותר לכל השבת. וכל שנאסר למקצת השבת נאסר לכל השבת, כגון ב' בתים בשני צידי רה"ר והקיפום נכרים מחיצה בשבת, שאף שמחיצה הנעשית בשבת מחיצה היא, ואם זה היה בית אחד היה מותר לטלטל שם, מ"מ כיון שמאתמול לא היו יכולים לערב אסורים כל השבת, וכן בנכרי שמת בשבת נשאר האיסור, (שגם בזה לא היו יכולים לערב מערב שבת, אף שהיו יכולים לערב ע"י שכירות. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה לאתויי) דאין איירי שהנכרי הגיע מערב שבת, אמנם דעת התוס' שבהגיע מערב שבת לכו"ע מבטלים אם מת בשבת, אלא איירי בבא הנכרי בשבת, וקמ"ל שא"א לבטל אע"פ שאותה רשות היה יכול לבטל מאתמול), חוץ ממבטל רשות שנאסר למקצת השבת ולא לכל השבת, דמי ששכח ולא עירב יכול לבטל רשות בשבת. ואם יורש יכול לבטל הכונה חוץ מתורת ביטול רשות ששייך גם באמצע שבת, ויורש כרעיה דאבوه ניהו תורת ביטול נוהגת בו. וכתבו התוס' (ד"ה וקתני) שר"ח מבאר ש"חוץ ממבטל רשות" איירי בב' בתים מב' צידי רה"ר שהקיפום נכרים במחיצות בשבת, שאם לא ביטלו רשות זה לזה, אף אם עירבו לא מהני כיון שהעירוב לא חל בתחילת שבת.

המוריש רשותו לאחר בשבת - אחד מבני חצר שמת והוריש רשותו לאחד מן השוק, אם מת מבעוד יום שעדיין לא חל העירוב הראשון אוסר, ואע"פ שאינו דר כאן, דס"ל שמי שיש לו בית התבן או בית הבקר בחצר חבירו הרי הוא אוסר עליו, (וכתבו התוס' (ד"ה אחד) שאותו אחד מן השוק באמת יכול לערב עמהם או לבטל רשותו), ואם מת משחשיכה אינו אוסר שהרי הותר למקצת שבת. ואחד מן השוק שהיתה לו דירה בחצר ומת והוריש את רשותו לאחד מבני החצר, אם מת מבעוד יום אינו אוסר שהרי היורש מערב עם שכניו, ואם מת משחשיכה שכבר א"א לערב הרי הוא אוסר, ולענין אם יכול לבטל רשות, עיין לעיל שנחלקו בזה רב נחמן ותלמידי שמואל.

ע"א. גר שמת, האם ביתו אוסר - ישראל וגר שאין לו יורשים שדרים בחצר אחת, ומת הגר והחזיק אחר בנכסיו, אם מת מבעוד יום, אע"פ שלא החזיק ישראל אחר אלא משחשיכה ונמצא שהחצר הותרה למקצת שבת, אוסר, כיון שהיה הישראל יכול להחזיק מבעוד יום וכיון שהרשות היתה תלויה ועומדת אין זה נחשב הותר למקצת שבת. ואם מת הגר משחשיכה אחרי שכבר חל העירוב שלהם, אע"פ שהחזיק ישראל אחר בנכסיו אינו אוסר, כיון שלא היה יכול הישראל להחזיק מבעוד יום וחשיב הותרה למקצת השבת. ואם יכול לבטל רשות, תלוי כנ"ל במחלוקת רב נחמן ותלמידי שמואל לענין יורש.

ביטול רשות בשבת - לבית שמאי אין מבטלים רשות בשבת, ולבית הלל מבטלים רשות בשבת. לעולא טעמא דב"ה משום דנעשה כאומר כלך אצל יפות והיינו שכמו שהתורם פירותיו של חבירו שלא מדעתו, ומצאו בעה"ב ואמר לו כלך אצל יפות, שאם נמצאו יפות מהם תרומתו תרומה, דגלי דעתיה דניחא ליה וכאילו עשאו שליח מעיקרא, (דאף דמבואר בב"מ כ"ב. דאיירי בשויה שליח, מ"מ הא לא עשאו שליח לתרום מן היפות. תוד"ה כלך), והכא נמי כיון שעכשיו הוא מבטל את רשותו הוא מגלה את דעתו שמעיקרא הוא רצה להתיר את הטלטול אלא ששכח ולא עירב, ואין זה נחשב הקנאת רשות בשבת. ואביי שואל שטעם זה לא שייך כשמות הנכרי בשבת, אלא נחלקו אם ביטול רשות הוא הסתלקות, או שזה הקנאה ואסור בשבת משום דדמי למקח וממכר. (וכתבו התוס' (ד"ה ומקני) דהא דמבואר בגיטין ע"ז: שמותר לאשה לקנות בשבת את המקום שבו מונח הגט, היינו דווקא בשכיב מרע, שהתירו כדי שלא תיטרף דעתו אף היכא שצריך קנין).

מתי שותפים צריכים להשתתף במבוי

שיתופי מבואות נעשים ע"י שבני המבוי משתפים בדבר מאכל כדי להתיר את הטלטול במבוי, ולהלן יבואר מה הדין כשהם שותפים כבר בדבר מאכל, מתי צריכים לעשות שיתוף מיוחד ומתי לא.

שיטת רבנן שבעה"ב שהוא שותף עם שכניו שבמבוי שותפות בעלמא שאינה לשם שיתופי מבואות, אם היה שותף עם שניהם ביין הוי עירוב, אבל אם הוא שותף עם אחד ביין והשני בשמן לא הוי עירוב. לרב ורבא בשותף עם שניהם ביין צריך שיהיה היין מונח בכלי אחד, אבל בשני כלים אין עדיפות לזה על יין ושמן, דמה שעירוב הנתון בשני כלים כשר היינו דווקא כשגבוהו לשם עירוב ומילאו את הכלי ולא היה מקום בכלי, אבל כאן שמילאוהו לא לשם שיתוף, בעינן דווקא כלי אחד. ולאביי י"ל שבשני כלים מהני כיון שזה ראוי להתערב, משא"כ יין ושמן שאף שכל האוכלים מצטרפים למזון ב' סעודות לעירוב, וה"ה משקין, היינו דווקא כשנשתתפו לשם עירוב. תוד"ה יין.

שיטת ר"ש - איתא במתני' שלר"ש בעה"ב המשותף לזה ביין ולזה בשמן הוי עירוב. לרבה איירי ר"ש בחצר שבין ב' מבואות, ור"ש לשיטתו שבג' חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי ועירבו שתי החיצונות עם האמצעית, היא מותרת עמהם והם מותרות עמה, והכא נמי אע"פ שע"י שיתוף לזה ביין ולזה בשמן לא הותרו המבואות זה עם זה, הותרו שניהם עם החצר האמצעית, ולא חוששים שיעבירו כלים ממבוי למבוי דרך החצר האמצעית, ולרבנן דמתנ' אה נשתתפו שניהם ביין ובכלי אחד הוה להו ב' המבואות כמי שנשתתפו יחד ושפיר דמי, אבל לזה ביין ולזה בשמן שזה ב' עירובין, כיון שב' המבואות אסורים זה עם זה, גם היא אסורה עמהם והם אסורים עימה. וי"א שלרבנן אף במין אחד אסור, ורבנן דמתנ' איירי רק בג' חצרות שבמבוי אחד. ולרב יוסף מדובר במבוי אחד ומ"מ מועיל לזה ביין ולזה בשמן, דר"ש ס"ל כריו"ח בן נורי ששמן שצף ע"ג יין חשיב חיבור לענין אם נגע טבול יום בשמן אם שניהם של תרומה, ורבנן סוברים דאינו חיבור ופסל רק את השמן. והוכיחו התוס' (ד"ה שמן) מכאן ומעוד מקומות ששמן נחשב משקה ולא אוכל, ורק שמן קרוש נחשב אוכל.

ע"א: שיטת ר"א בן תדאי - בברייתא איתא שלר"א בן תדאי בעה"ב שהיה שותף לשכניו, אף אם הוא שותף לשניהם ביין צריכים לערב. לרבה איירי בקנו חבית בשותפות, ונחלקו ר"א בן תדאי ורבנן אם יש ברירה, דאם אין ברירה כיון שלא הוברר איזה יין שייך לכל אחד הוי כנשתתפו במעות, (ואין שייכות בין זה לבין המחלוקת בעלמא אם יש ברירה. תוד"ה רבי אלעזר), אבל אם כל אחד שפך משלו לחבית מודה ר"א בן תדאי דהוי עירוב אף שלא שפכו לשם שיתוף. ולרב יוסף בא ר"א בן תדאי לומר שאף שיין ויין הוי שיתוף מ"מ זה לא מועיל לעירוב, דאין סומכין על שיתוף במקום עירוב להתיר לטלטל מזו לזו דרך פתחים שביניהם.

אין פוסקים בעירובין כתנא אחד המחמיר ב' חומרות. ור"ח (תוד"ה דלא) לא גורס כלל זה.

עירובי חצרות ושיתופי מבואות

הגמרא מבארת מה מועיל לעירוב חצרות ומה מועיל לשיתוף מבואות, וכן האם צריך להניח גם עירוב וגם שיתוף או לא.

עירוב חצרות הוא דווקא בפת ויין לא מועיל מפני שבעירוב מערבים את הדירות של כולם יחד, ודירותו של אדם היא במקום הפת ולא במקום היין, אבל שיתוף מועיל גם ביין דשיתוף אינו אלא לשתף רשות החצרות שבמבוי ולא את רשות הבתים, וגם בפת שהיא חשובה יותר מיין. וכתבו התוס' (ד"ה משתתפין) שמשמע כאן שלכתחילה מצוה להשתתף ביין ויתר מפת, ושמא הטעם משום שבזה ניכר שזה שיתוף, אמנם שיתוף מועיל בכל דבר כדאיתא ריש פרק בכל מערבין (כ"ו:).

שיתוף במקום עירוב - לר"מ צריך גם עירוב וגם שיתוף, ואם רק עירבו מותר לטלטל מחצר לחצר אבל למבוי אסור, ואם רק נשתתפו ולא עירבו בני חצר לעצמם לא מהני כדי שלא תשתכח תורת עירוב מן התינוקות, אמנם אם בני כל חצר עירבו לעצמם ואח"כ נשתתפו במבוי, אע"פ שהחצרות לא עירבו זו עם זו מותר לטלטל מזו לזו בין דרך המבוי בין דרך פתחים, כיון שע"י השיתוף נעשו החצרות לחצר אחת. ולרבנן מספיק רק לערב או רק להשתתף. י"א שנחלקו אם שיתוף ביין מועיל לעירוב דמיגו דחזי למילתיה חזי נמי לעירוב או לא, אבל בפת מודה ר"מ דמהני. לרש"י איירי שעירבו בפת, וזה מועיל לשיתוף. ולתוס' (ד"ה בפת) רק שיתוף של פת מועיל גם לעירובי חצרות, שכיון ששיתוף ביין והם דחקו עצמם לעשות בפת זה מועיל גם לחצרות, ועוד שבשיתוף הרי משתתפים כל הבתים והחצרות, אבל עירוב של פת אינו מועיל למבוי. וי"א שדווקא בפת נחלקו אם עירוב מועיל לשיתוף ואם שיתוף מועיל לעירוב, אבל ביין מודו רבנן דלא מהני דלא אמרינן מיגו. שיטת התוס' (שם) שעירוב מועיל דווקא בבית שבחצר, ושיתוף מועיל דווקא בחצר שבמבוי ולא בבית, ולכן עירוב אינו מועיל לשיתוף, אבל דעת רש"י ששיתוף מועיל גם בבית, ולדבריו מה שעירוב אינו מועיל לשיתוף יש לדחוק דאיירי שמתחילה לא עירבו יחד כל בני המבוי אלא רק חלק מהחצרות שבמבוי, ונמצא שלא נתנו עירובם לשם שיתוף, ולכן גם אח"כ זה לא מועיל כיון שהראשונים לא ידעו שעליהם נתוספו כל האחרים.

ע"ב. פסק ההלכה - לרב הלכה כר"מ דדרשינן הכי בפירקא. לרב הונא מנהג כר"מ וכן מורים ליחיד הבא לימלך, אבל אין דורשים כך בפירקא. לריו"ח נהגו העם כר"מ אין מורים כך, אבל אם נהגו אין מוחים בהם. (ואף שלעשות כר"מ זה חומרא, קמ"ל שזה לא ברכה לבטלה, אי נמי אין מוחים אם נמנעים מחמת כך להביא סכין וחמין לצורך מילה, אי נמי נ"מ לענין חצר שבין ב' מבואות לדחות אותה למבוי השני או לאוסרה עם שניהם. תוד"ה נהגו).

מה מחלק את הדוירים להצריך עירוב

כמה אנשים שדרים בנפרד והחצר משותפת לכולם, צריכים לעשות עירוב חצרות כדי להתיר את הטלטול במקומות המשותפים או ממקום של אחד למקום של אחר, וכל דירה צריכה לתת חלק בעירוב. בסוגיה זו יבואר מתי כמה אנשים נחשבים כדירה אחת לדיינים הנ"ל, ומתי הם נחשבים כדוירים חלוקים.

ה' חבורות ששבתו בטרקלין אחד וחילוקהו לחמשה, ולכולם יש פתח מהטרקלין לחצר והם צריכים לערב עם שאר בני החצר, לבית שמאי כל חבורה צריכה לתת חלק בעירוב דהוו להו כה' בתים, וה"ה שללא עירוב אסור להם להוציא מאחד לשני. ולבית הלל עירוב אחד מועיל לכולם דמחיצה כזו (כפי שיבואר להלן) אינה נחשבת חילוק רשויות, וכן מותר להם להוציא מאחד לשני ללא עירוב, אמנם בזמן שמקצתם נמצאים בחדרים או בעליות אף לב"ה צריכים עירוב לכל חבורה וחבורה.

באיזה מחיצה נחלקו - ללישנא קמא דרב נחמן ב"ה מדברים שיש מסיפס (-מחיצה נמוכה של חתיכות עצים) ביניהם, אבל אם יש מחיצה עשרה מודו. וללישנא בתרא דרב נחמן נחלקו בין במסיפס ובין במחיצה עשרה. וי"א שהמחלוקת היא כשהמחיצות מגיעות לתקרה, (והיינו במחיצות עראיות, אבל במחיצות גמורות הא תני שאם מקצתם שוים בחדרים או בעליות לכו"ע צריכים עירוב לכל חבורה. תוד"ה במחיצות), אבל אם אין המחיצות מגיעות לתקרה מודו ב"ש שעירוב אחד לכולם אפילו אם יש בהם

עשרה. וי"א שב"ה מדברים כשאין המחיצות מגיעות לתקרה, אבל במחיצות המגיעות לתקרה מודו ב"ה שצריכים עירוב לכל חבורה, וכן תנא בברייתא בשם רבי יהודה הסבר (-נקרא כך על שם חריפותו. ור"ה גורס הסבך, שהיה אומן לעשית סבכה, אי נמי שהיה גר בסבכה), (וזה קושיא על הל"ק ועל הי"א הראשון), ולרב נחמן הלכה כר"י הסבר.

ע"ב: ביאור אחר במחלוקת- בברייתא אחרת
איתא שנחלקו כשהם מניחים את העירוב בבית אחר, אבל אם העירוב של כל בני החצר הוא בטרקלין מודו ב"ש שמספיק עירוב אחד לכולם, ולפי זה אין המחלוקת של ב"ש ובי" מה נחשב מחיצה, אלא ס"ל לבי"ש שחמשה שעירבו יחד, והכא נמי הטרקלין מחברם אפילו ללא עירוב, ובאים לערב עם חצר אחרת, אם מניחים את העירוב בחצר השניה כל אחד צריך לתת חלק בעירוב, ואם מניחים את העירוב בחצרם די בעירוב אחד לכולם, וכן הדין לב"ה כשמצתם דרים בכעין חדרים או עליות, אבל בחדרים ועליות ממש אין חילוק היכן מונח העירוב. תוד"ה אבל.
ולישנא בתרא מבואר בברייתא שנחלקו כשהעירוב הוא בטרקלין, שאע"פ שהעירוב מונח ברשותם לב"ש צריכים עירוב לכל חבורה, אבל כשהם מניחים את העירוב בבית אחר, מודו ב"ה שצריכים עירוב לכל אחד, ולפי זה בין ב"ש ובין ב"ה סוברים שכמה שעירבו יחד ובאים לערב יחד עם אחרים כשמוליכים העירוב לשם צריכים עירוב לכל אחד ואחד.

מי שדר בביתו מלמד או סופר או בחורים הבאים ללמוד תורה, ויש לכל אחד חדר בפני עצמו, אינם צריכים עירוב, ואינם אוסרים על בעה"ב, אע"פ שהם אוכלים בנפרד, ואע"פ שיש לכל אחד פתח לרה"ר, כיון שכולם משתמשים בתוך הבית לאפהי ובישול וכל דבר, ועוד דאין בעה"ב משאל להם רשותו לאסור עליו או לאסור זה על זה והוא יכול לסלקם. תוד"ה ומודין.

היכן נחשבת דירתו של אדם לענין עירוב

כל אחד מדרי החצר צריך לתת חלק בעירוב חצרות, באופן רגיל האדם אוכל וישן וכו' בביתו, הגמ' תבאר מה הדין כשאדם משוין רק במקצת הדיורים לאותו בית, האם הוא צריך לתת חלק בעירוב, ומאידיך האם כשהוא שייך לבית של אחר העירוב של בעל הבית מועיל עבורו. והגמ' מזכירה גם נ"מ בזה לענין מהיכן מוודדים תחום אלפים אמה.

אחים שאוכלים אצל אביהם וכל אחד ישן בביתו והם ואביהם דרים עם אחרים בחצר אחת, במתני' איתא שאם הם מניחים את העירוב בבית אחר שבאותה חצר צריכים עירוב לכל אחד, ואם שכח אחד מהם ולא עירב צריך לבטל את רשותו, ואם העירוב מונח אצלם או שאין עמהם דיורים אחרים בחצר א"צ לערב. הגמ' אומרת שלרב דס"ל שמקום הדירה נקבע לפי מקום האכילה, איירי כשאוכלים בבתיהם ומקבלים פרס (- הוצאת מזונות, אבל האכילה אינה על שלחנו) מ**אביהם**, ואף שהם אוכלים וישנים בבתיהם, מ"מ כיון שהם אוכלים משל אביהם, אם העירוב מונח אצלם או שאין עמהם דיורים במבוי אינם צריכים לערב. (תוד"ה במקבלי). עוד איתא בגמ' (ע"ג.) שאם חמשה עירבו ביניהם והם רוצים לערב עם חצר אחרת, מניחים את עירובם בחצר אחרת ודי בעירוב אחד לכולם, אבל אם יש עמהם דיורים צריך כל אחד לתת חלק בעירוב, דמיגו שהאחרים אוסרים עליהם גם הם אוסרים זה על זה, אבל שתי חצרות שיש פתח ביניהם וכל אחת עירבה לעצמה, או שבאחת דרים רק אב ובנו, ורוצים לערב יחד, כיון שבחצרם אין מי שאוסר עליהם אחד נעשה שליח עבור כולם.

מה נחשב דירה- מבואר בברייתא שמי שיש לו בית שער אכסדרא ומרפסת אינו אוסר, וכתבו התוס' (ד"ה מי) שאף אם דרים שם אינו אוסר. עוד כתבו דבית שער איירי שבעל הבית נתן עירוב ומי שדר בבית שער לא נתן, דאם הם של אדם אחד בלאו הכי בעל הבית אוסר בגלל הבית. ומי שיש לו בית תבן בית בקר בית עצים בית האוצרות אוסר. ולרבי יהודה רק "מקום דירה" אוסר, לרב כוונתו למקום פיתא, ולשמואל כוונתו למקום לינה.

ע"ג. הרועים והקייצים
והבורגנים ושומרי פירות אם דרכם ללין בעיר במקום אכילתם הרי אלו כאנשי העיר ואע"פ שבכניסת שבת היו בשדה יש להם אלפים אמה מכל רוח של העיר, ואם דרכם ללון בשדה יש להם אלפים אמה משם אע"פ שדרכם לאכול בעיר. הגמ' אומרת שבזה מודה רב שהולכים אחר מקום הלינה, כיון שאם יביאו פתם לשדה יעדיפו לאכול שם כיון שהם צריכים לשמור שם, שהרי הם יושנים שם כל הלילה.

נשים ועבדים המקבלים פרס מבעליהם-
לר"י בן בתירא נשים המקבלות פרס מבעליהם וכל אחת יש לה דירה לבדה עמו בחצר, אינן אוסרות, אבל עבדים המקבלים פרס מרביהם אוסרים כיון שאינם נמשכים אחריו. ולר"י בן בבא נשים אוסרות ועבדים אינם אוסרים דכתיב "ודניאל בתרע מלכא" שבכל מקום שהוא נמצא הוא נחשב בשער המלך.

תלמידים הסמוכים על שולחן רבם ודרים עמו בחצר א"צ לערב. ובני בי רב שאוכלים באכסניה ולנים בבית המדרש, מוודדים תחום אלפים אמה מבית המדרש, דאנן סהדי שהיו מעדיפים לאכול שם, (משא"כ כל מניח עירוב אע"פ שהוא לן בביתו מוודדים מעירובו מפני שהיה רוצה ללון במקום עירובו).

אב ובנו הרב ותלמידו נחשבים יחידים לענין שאם הם דרים בחצר פנימית, והחצר החיצונה עירבה לעצמה, אינם אוסרים עליה, דהם נחשבים רגל המותרת במקומה שאינה אוסרת שלא במקומה. רש"י. ובתוס' (ד"ה כרבים) מבארים דאיירי שרק הם דרים במבוי, והחיידוש הוא שאינם צריכים לערב ולא חוששים שתשתכח תורת עירוב. ואין צריכים לערב כשאין עמהם דיורים אחרים, ומבוי שלהם ניתר בלחי וקורה אע"פ שאין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהיו בתים וחצרות פתוחים לתוכו, זה נחשב שתי חצרות.

האם צריך גם עירוב וגם שיתוף

ע"ג: לרבנן א"צ גם עירוב וגם שיתוף, אבל שיטת ר"מ דבעינן גם עירוב וגם שיתוף, ולדבריו אם יש ה' חצרות שהם פתוחות גם זו לזו וגם למבוי, אם עירבו בחצרות גם מחצר לחצר ולא נשתתפו במבוי, מותרים בחצרות ואסורים במבוי, שהמבוי לחצרות הוא כמו חצר לבתים וכשם שללא עירוב אסור להוציא מהבית לחצר, כך ללא שיתוף אסור להוציא מהחצר למבוי, ולא אמרינן שכיון שהחצר והמבוי שניהם של רבים אין איסור. ואם נשתתפו ולא עירבו מותרים רק במבוי, י"א דאיירי אף בנשתתפו בפת, וי"א שבנשתתפו בפת מודה ר"מ דמהני לעירוב, ואיירי הכא שנשתתפו ביין. (תוד"ה אימא). ואם עירבו ונשתתפו מותרים בחצרות ובמבוי.

ואם שכח אחד מבני חצר ולא עירב אבל נשתתף במבוי, ולא ביטל את רשותו (אמנם ביטול רשות מועיל לר"מ גם במבוי. ואף למ"ד שאין ביטול רשות מחצר לחצר, כיון שנשתתפו במבוי מועיל הביטול. ולרבא דס"ל שאין מבטלין בב' חצרות זו לפנים מזו, הכא כיון שכולם שוים במבוי יכול לבטל אף לבני חצר אחרת, כיון שהמבוי משמש תשמיש אחד לכולם. תוד"ה אלא), מותרים בחצרות ובמבוי, דטעמא דר"מ כדי שלא תשתכח תורת עירוב, והכא כיון שהרוב עירבו אין לחשוש לזה. ואם אחד מבני המבוי לא נשתתף מותרים בחצרות ואסורים במבוי.

רב וי"א רב כהנא לא גורס במתני' שהחצרות פתוחות זו לזו, אלא כל חצר עירבה לעצמה ומותרת בפני עצמה, ואין טעמו משום דשיתוף צריך להכניסו ולהוציאו דרך פתחים כל אחד מפתח חצרו למבוי ומהמבוי מוליכים אותו לחצר שהוא מונח בו, דאם מעבירים אותו דרך פתחים שבין החצרות אינו נראה כשיתוף מבוי, וכאן רב חושש שמא יעבירו את השיתוף דרך פתחים שביניהם, (ולפי זה מחלוקת ר"מ ורבנן אם צריך גם שיתוף וגם עירוב איירי שאין החצרות פתוחות זו לזו אלא יש ביניהם חלונות. תוד"ה כל), שהרי בני חבורה שהיו מסובים בחצר וקידש עליהם היום הפת שעל השולחן מועילה לשיתוף אף שלא הוציאה דרך פתחים למבוי (דמקום השיתוף הוא בחצר, אבל לעירוב צריך בית, דעירוב הוא משום דירה וחצר אינה ראויה לדירה, ואם אכלו בבית זה

מועיל משום עירוב), אלא טעמא דרב משום דס"ל שאין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהיו בתים וחצרות פתוחים לתוכו וכיון שמחוברים יחד ביניהם חשיב חצר אחת, ורק כשיש חצר אחת שאינה פתוחה לחברותיה, או שתי שורות חצרות משני צידי המבוי, מועיל לחי וקורה. לרש"י רב לא סובר את הברייתא לעיל ע"ג. שמבוי של אב ובנו ניתר בלחי וקורה. ולתוס' (ד"ה עד) בתים וחצרות של אב ובנו שאינם פתוחים זה לזה אינם נחשבים לאחד. עוד כתבו התוס' שלפי זה מחלוקת ר"מ ורבנן אם צריך גם שיתוף וגם עירוב איירי כשעירבו החצרות זו עם זו ע"י סולמות שביניהם, וסולם תורת מוחיצה עליו להקל אף כשיש עליו תורת פתח להקל, או שיש חלונות למעלה מארבעה בתוך עשרה.

איזה מבוי ניתר בלחי וקורה

כדי לטלטל במבוי צריך לעשות שיתופי מבואות, אמנם מלבד זה צריך שיהיה למבוי מחיצות באופן שמותר לטלטל שם, ופירטי דין זה נתבארו בתחילת המסכת, וכאן מבואר איזה מבוי אפשר לעשות בו לחי וקורה כדי להתיר לטלטל שם.

ע"ד. שיטת רב
שאין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהיו בתים וחצרות (-שתי חצרות שבכל אחת שתי בתים) פתוחים לתוכו.

לשמואל מספיק בית אחד ללא חצר וחצר אחת שבית אחר פתוח לה. ורבי אלעזר הקשה שהרי שמואל עצמו אמר שאין לנו בעירובין אלא כלשון משנתינו "שהמבוי **לחצרות** כחצר לבתים", והגמ' דנה אם שמואל חזר בו מחמת כך, והגמ' מביאה שהיה ויכוח על מבוי אחד ששמואל התירו ע"י לחי ורב ענן אסרו, והגמ' אומרת שי"ל ששמואל חזר בו והתיר משום שהיה שם חזן שהיה לן בבית הכנסת, ורב ענן אסר אחרי שהחזן לא היה שם, ושמואל לטעמיה דמקום לינה גורם, ואיבות בר איהי סבר שמקום פיתא גורם, ולדבריו סיבת התירו של שמואל אינו משום החזן.

לרבי יוחנן אף חורבה מכאן וחצר עם בית מכאן מהני, אבל לא חצר ושביל של כרמים, ורבי יוחנן לטעמיה דסבר כר"ש שגגות חצרות וקרפיפות מותר לטלטל מזה לזה ומשל אחד לשל חבירו, בשבת כלים ששבתו בתוכם ולא אמרינן שכשם שלמטה הם חלוקים בדיורים כך הם חלוקים למעלה, (אבל כלים ששבתו בבית אסור), וס"ל לרבי יוחנן שאף בעירבו שבזה כלי הבית מצוים בחצר מותר, ולא גזרינן דילמא יוציא כלים מהבית לחצר ומשם לחצר אחרת (וכן סובר שמואל, אבל לרב אסור משום גזירה), ואף כאן לא גוזרים שמא יוציא כלים מהחצר לחורבה דרך המבוי, והם ב' רשויות שונות, ובמבוי לא נשתתפו שהרי חורבה אינו אוסרת, דרך מקום לינה או אכילה אסור.

ע"ד: מבוי שצידו אחד עכו"ם וצידו אחד ישראל
ובתי ישראל הפתוחים לרה"ר ולא למבוי יש ביניהם לבית הישראל חלונות, אין הישראלים האחרים מערבים עם הישראל דרך החלונות כדי לטלטל במבוי זה -להתיר להוציא את כליהם למבוי דרך פתחו של זה, וכן בחצר שפתוחים לתוכה בית ישראל ובית עכו"ם וחלונות של ישראל פתוחים לבית הישראל אינם יכולים לערב, (ונקט חלונות משום שאין דרך לעשות פתחים מבית לבית. רש"י. והתוס' (ד"ה מבוי) כתבו אם יש פתחים מבית לבית מותר, מפני שהנכרי מפחד להזיקו שמא יבואו דרך פתחים), דאין טעמו של רב משום שאין להתיר מבוי ע"י לחי וקורה אא"כ בתים וחצרות פתוחים לתוכו, (דאם זה היה הטעם של רב היינו מעמידים שיש כמה חצרות אלא שלכל חצר פתוח בית אחד ועוד בתים פתוחים לבית ע"י חלונות, וצריך ב' בתים הפתוחים לחצר, (והיכא שיש פתח ביניהם ועירבו, מסתפקים התוס' אי מהני לחי וקורה). ולר"ת לפי ההוי"א רב סבר שבתים הפתוחים ע"י חלונות נחשבים פתוחים לחצר, אמנם כיון שדירת נכרי אינה נחשבת דירה יש במבוי רק חצר אחת. ובמהדורה קטא פירש ר"ת שמדובר במבוי שפתוחים לו כמה חצרות של ישראל, אלא שבראש המבוי יש בית של ישראל ובית של נכרי שרק הם פתוחים לרה"ר, שבזה אסור לישראלים לערב עימו דרך חלונות שביניהם כשאין לו פתח למבוי, כדי שיסתום פתחו לרה"ר ולא יהיה שם יחיד עם הנכרי.) אלא טעמא דרב משום שאסור לסייע ליחיד לדור עם נכרי כדי שלא ילמד ממעשיו, וכשלא יערבו עימו ולא ישתמשו

עימו במבוי הוא יפחד שמא יהרגנו הנכרי ויצא. ובתוס' (שם) ביארו בב' אופנים איך היה צד שמוותר לערב ולטלטל במבוי זה לפי רב דבעינן ב' בתים וב' חצרות כדי להתיר מבוי ע"י לחי וקורה, לביאור א' בתוס' באמת אפשר להתיר מבוי זה רק ע"י צורת הפתח או ע"י פס ד' או ב' פסים משהו משני הצדדים, ולביאור ב' בתוס' דירת נכרי נחשבת שבית וחצר פתוחים למבוי ודי בלחי וקורה, וישכרו מן הנכרי, ולרבי אליעזר בן יעקב (ס"א): א"צ לשכור (וחשיב יחיד כיוון ששאר הישראלים פתוחים לבית רק דרך חלונות, אי נמי אפי' אם יש לכולם פתח לחצר אחת הם נחשבים כיחידים).

עירוב בשתי חצרות זו לפנים מזו

ב' חצרות הסמוכות זו לזו ויש ביניהם פתח עד י' אמות, או חלון בתוך י' טפחים לקרקע, יכולים לערב או כל חצר בפני עצמה או לערב יחד (כמבואר לקמן ע"ו). אמנם אם אחת החצרות היא פנימית והמעבר שלה לרה"ר הוא דרך החיצונה, לפעמים אם הפנימית לא עירבה היא אוסרת על החיצונה, וכדלהלן.

ע"ה. ג' השיטות בדין זה - שתי חצרות זו לפנים מזו והפנימית יוצאת לרה"ר דרך החיצונה, לת"ק רגל המותרת במקומה אינה אוסרת שלא במקומה, אבל רגל האסורה אוסרת. לר"ע אפי' רגל המותרת אוסרת. ולרבנן בתראי אף רגל האסורה אינה אוסרת. ולהלן יבוארו המקרים בזה ודיניהם לפי השיטות הנ"ל.

עירבה הפנימית ולא עירבה החיצונה או ששכח אחד מן החיצונה ולא עירב, לכו"ע הפנימית מותרת והחיצונה אסורה.

עירבה החיצונה ולא עירבה הפנימית או ששכח אחד מהפנימית ולא עירב, לת"ק ור"ע שתייהם אסורות מפני שהפנימית אסורה במקומה ורגל האסורה במקומה אוסרת שלא במקומה, אבל לרבנן בתראי החיצונה מותרת, דאף רגל האסורה במקומה אינה אוסרת שלא במקומה.

עירבה זו לעצמה וזו לעצמה - לת"ק ולרבנן בתראי כל חצר מותרת בפני עצמה, מפני שרגל המותרת במקומה אינה אוסרת שלא במקומה, ולר"ע החיצונה אסורה מפני שרגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה, אמנם אם עשתה הפנימית **דקה** דלת קטנה וסילקה דריסת רגלה מהחיצונה אין הפנימית אוסרת על החיצונה.

ע"ה: ואם שתי החצרות עירבו יחד ואחד שכח ולא עירב, אם נתנו עירובם בחיצונה ושכח אחד בין מן הפנימית ובין מן החיצונה ולא עירב שתייהם אסורות, דאין הפנימית יכולה להסתלק מהחיצונה שהרי אין העירוב אצלה, ואם נתנו עירובם בפנימית ושכח אחד מן הפנימית ולא עירב שתייהם אסורות, ואם שכח אחד מן החיצונה, לר"ע שתייהם אסורות מפני שהעירוב מרגיל את החיצונה לפנימית, ואם ביטלה החיצונה רשותה בפנימית הפנימית מותרת, ולרבנן אין ביטול רשות מחצר לחצר, אמנם הפנימית מותרת משום דאחדא דשא סוגרת הדלת ומשתמשא ואהא דעירוב מרגילה בפנימית אמרה לחיצונה לתקוני שיתפתיך ולא לעוותי. (ומחלוקת שמואל ורבי יוחנן (ס"ו) לענין ביטול רשות מחצר לחצר אינה תלויה במחלוקת זו, די"ל שדווקא כאן מועיל לר"ע ביטול רשות מחצר לחצר כיון שאחת אוסרת על השניה ע"י הרגל העירוב, (לאביי (ס"ו) בכל גוונא שאחת אוסרת על השניה מועיל ביטול, ולרבא דווקא במקרה שלנו מועיל ביטול, ולדבריו כוונת הגמ' שדווקא כאן שהחיצונה פשעה במה שאחד ממנה לא עירב מועיל ביטול. תוד"ה עד), ומאידך י"ל שדווקא כאן לרבנן אין ביטול רשות מחצר לחצר כיון שעד שתבטל רשותה הרי היא אוסרת עליה, משא"כ בב' חצרות ופתח ביניהם אינם אוסרות זו על זו).

שתי חצרות של יחידים זו לפנים מזו אינם צריכים לערב לרבנן, אבל לר"ע הפנימי אוסר על החיצונה. ואם היו שנים בפנימית ואחד בחיצונה אסורים, ואם היו שנים בחיצונה ואחד בפנימית, לרב יוסף אסורים שמא יבואו

להתיר כשיש שנים בפנימית ואחד בחיצונה. רש"י במתני'. והתוס' (ד"ה ואני) מבארים שהחשש הוא שיסברו שכמו שיש שנים בחיצונה יש שנים גם בפנימית, ולא עירבו, אמנם אם יש שנים בפנימית ועירבו מותר, דאין גוזרים עירבו אטו לא עירבו. ולשמואל מותרים, מפני שמ'י שיודע שבפנימית דר ישראל אחד יודע שאחד אינו אוסר, ומי שאינו יודע שדר שם יחיד יחשוב שהפנימיים עירבו, אמנם אם היה דר נכרי בפנימית ושני ישראלים בחיצונה הוא אוסר על החיצונה, דנכרי הרי הוא כרבים, דאם הנכרי היה משכיר רשותו זה היה מתפרסם, ויש לחוש שמ'י שלא יודע שנכרי יחיד דר לבד בפנימית יחשוב שאין דריסת הרגל אוסרת, אי נמי יסבור שעירוב של פנימיים וחיצוניים מועיל בלי שכירות.

י' בתים זה לפנים מזה ורק הבית החיצוני פתוח לחצר, וכל השאר עוברים מבית לבית עד שיוצאים לחצר, לשמואל רק הפנימי צריך לערב, כיון שבית שער א"צ לערב וכל בית משמש בית שער לאלו הפנימיים יותר, ובית שער דיחיד שמיה בית שער. ולרבי יוחנן גם הבית הפנימי השני צריך לערב, דבית שער דיחיד לא שמיה בית שער, אמנם בית שער דחצר שאינו עשוי לדירה, גם לריו"ח הדר שם אינו אוסר. תוד"ה ורבי יוחנן.

ע"ו. שתי חצרות וג' בתים ביניהם - בני ב' החצרות מניחים את עירובם באמצעי, וממילא החיצוניים אינם צריכים עירוב כי נעשו בית שער, והאמצעי א"צ לתת עירוב שהרי בית שמניחים בו עירוב א"צ לתת חלק בעירוב, ואפילו אם יתנו את העירוב באחד הבתים החיצוניים, או באחד משאר הבתים שבאחת החצרות, אין שלשת הבתים האמצעיים צריכים לתת חלק בעירוב, משום שהם בית שער לחצר אחת להוליך עירובה לחצר השניה. תוד"ה אמצעי.

ב' חצרות וב' בתים ביניהם וכל חצר רוצה לערב בפני עצמה, ובני כל חצר הניחו עירובם בבית הסמוך לחצר השניה, לא הוי עירוב, דאם הבית שנתנו בו את העירוב הוא בית, אסור לבני החצר השניה לטלטל לשם שהרי בית זה מפסיק בין החצר לעירוב כיון שהוא לא עירב עמהם, ואם הבית שנתנו בו את העירוב נחשב כבית שער, המניח עירובו בבית שער אינו עירוב, ולא אמרינן שכלפי החצר שעירבה באותו בית דינו כבית, וכלפי החצר השניה דינו כבית שער.

אחד שעירב לשנים לאחד מבעוד יום ולאחד בין השמשות, והעירוב הראשון נאכל בין השמשות והשני משתחשך, שניהם קנו עירוב, דכיון שבין השמשות זה ספק, שניהם קנו עירוב מספק דעירוב דרבנן וספק דרבנן לקולא, ולא מינכרא הסתירה, משא"כ במקרה הקודם דמינכרא מילתא ואין לעשות מילתא דרבנן כחוכא. לרש"י אחד שעירב לשנים איירי בעירוב תחומין, והתוס' (ד"ה שניהם) מבארים בפירוש ר"ח דאיירי בעירובי חצרות, אבל בעירובי תחומין דחמירי לא קנו.

חלון

מתי ב' חצרות נחשבות לחצר אחת

בני כמה בתים הפתוחים לחצר שרוצים לטלטל מהבית לחצר, צריכים כולם להניח יחד עירוב חצרות, ואם לאחד אין חלק בעירוב הרי הוא אוסר על כולם. ואם יש חצר נוספת הסמוכה לאותה חצר ויש כותל ביניהם, אם הכותל הוא סתום וגובהו י' טפחים הרי הם כשתי חצרות שונות, אולם באופן שיש חלון או פירצה בכותל או שאינו גבוה י', לפעמים יכולים לערב יחד או בנפרד, ולפעמים חייבים לערב יחד, וכדלהלן.

חלון שבין ב' חצרות אם הוא ארבעה על ארבעה ומקצתו אפילו משהו בתוך עשרה לקרקע, יכולים שתי החצרות לערב כל אחת בפני עצמה ואסורים עז עז זו, או לערב יחד עירוב אחד שיתנו בני חצר אחת את עירובם בחצר השניה, אבל אם החלון הוא פחות מד' טפחים דאין בו

שיעור פתח, (לרשב"ג דס"ל שכל פחות מד' טפחים היו כלבוד, וי"ל שגם לרבנן לא חשיב פתח בפחות מד' טפחים על ד' טפחים), או שהוא בגובה למעלה מ'י' טפחים דבזה אפילו אם כל הכותל פתוח למעלה מ'י' טפחים היו מחיצה, אינם יכולים לערב יחד ולטלטל מזו לזו דרך ראש הכותל או החלון או דרך חורים וסדקים, אלא כל אחת מערבת בפני עצמה.

חלון עגול צריך שיהיה בהקפו כ"ד טפחים, ושניים ומשהו (לרש"י היינו מאורך הקפו, ולרבי"ן (תוד"ה ושנים) היינו מגובהו) יהיו בתוך י', דבאופן זה יהיה בתוכו ריבוע של ד' על ד', ומשהו מאותו ריבוע יהיה בתוך י', כיון שדייני דקיסרי אמרו שריבוע ד' על ד' הוא ט"ז, וריבוע שבתוך עיגול הקף העיגול הוא גדול בחצי מהקף הריבוע, (ועיגול שבתוך ריבוע הוא קטן ברבע מהקף הריבוע). וכתבו התוס' (ד"ה ורבי יוחנן) שבגמ' בסוכה מבואר שאין החשבון נכון, וכן רואים במציאות, וי"מ שכוונת דייני דקיסרי היתה לענין הנפח ולא לענין הקק, (והיינו שריבוע שיעשו בתוכו עיגול יהיה חלל הריבוע פי אחד וחצי מהעיגול, ואם יעשו ריבוע בתוך אותו עיגול יהיה חלל הריבוע חצי מהריבוע החיצון), ורבי יוחנן הבין אחרת בדבריהם.

ע"ו: חלון שבין ב' בתים אם הוא ארבעה על ארבעה מערבים שנים ואם רצו מערבים אחד אפי' אם החלון הוא למעלה מעשרה, דביתא כמאן דמליא דמי. ולפי זה הא דאיתא בברייתא שאין חילוק בין חלון שבין ב' חצרות לחלון שבין ב' בתים או עליות או גגות (לרבנן דס"ל שאסור לטלטל מגג לגג, דכשם שדירורים חלוקים למטה כך חלוקים למעלה) או חדרים, היינו לענין שיהיה החלון ד' על ד', אבל א"צ בבית שיהיה החלון בתוך י'.

לול הפתוח מן הבית לעליה (-פתח בקרקעית העליה שפתוח לבית) א"צ אפי' סולם עראי כדי שיוכלו לערב יחד, דגם באמצע אומרים דביתא כמאן דמליא דמי.

באיזה אופן כותל אינו מפריד בין ב' חצרות-

ב' חצרות שהכותל שביניהם גבוה י' ורחב ד', אין ב' החצרות יכולים לערב יחד, ומותר לבני כל חצר לעלות ולאכול פירות שהיו בראשו, אבל אסור להעלות לשם פירות מהחצר או להוריד משם פירות לחצרו דראש הכותל נחשב לרשות בפני עצמו. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה ובלבד) דאיירי כשאין פתח בין החצרות, שבזה לרבנן אסור להוריד מהכותל לחצר, ולר"ש (דס"ל שגגות חצרות וקרפיפות הם רשות אחת לכלים ששבתו בתוכם) אסור רק להכניס לבית, (ואף שגם לרבנן חצרות הם רשות לעצמם, וראש הכותל אין דינו כקרפף, מ"מ שתי החצרות אוסרות זה על זה), אבל אם יש פתח ועירבו מותר להוריד מהכותל ולהכניס לבתים או איפכא.

ואם אין הכותל רחב ד', לענין מחיצה בכל דהו הוי מחיצה ואין יכולים לערב יחד, ולענין טלטול בראש הכותל, לרב אויר ב' הרשויות שולט בראש הכותל דכיון שאינו חשוב בפני עצמו הוא בטל לשני החצרות, ואסור להזיז בו אפי' כמלוא נימא דכל חצר אוסרת על השניה, ולריו"ח מותר אף להעלות אליו מהחצר וה"ה דמורידין, דמקום פטור הוא, (והיינו אף מהבית, דלריו"ח מתנ"י כר"ש. תוד"ה ורבי יוחנן), ובלבד שלא יעבירו מחצר לחצר, (כמו שבמקום שאין בו רוחב ד' והוא עומד בין רה"י לרה"ר, ויש לו הכר כגון שהוא גבוה ג' מן הארץ. שהוא מקום פטור (דרק בד' טפחים הוי כרמלית), מותר לכתף עליו לבני רה"ר ולבני רה"י, ובלבד שלא יעבירו מרשות לרשות (מדרבנן, דמדאורייתא אינו חייב אלא כשעקר מרשות אחת והניח ברשות אחרת), ורב ג"כ מודה שכך הדין ברשויות דאורייתא, אלא דס"ל שברשויות דרבנן -) איסור לטלטל מחצר לחצר) חכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה. אמנם כתבו התוס' (ד"ה הכא) שרב מודה בעמוד שבין רה"י לכרמלית, שמותר לבני רה"י וכרמלית לכתף עליו, דבזה לא עשו חכמים חיזוק לדבריהם).

ואם הכותל נפרץ, אם הפירצה היא עד י' אמות יכולים לערב יחד או כל חצר בפני עצמה, אבל אם נפרץ הכותל יותר מ'י' אמות צריכים לערב יחד, ואם כל אחת עירבה בפני עצמה הוו בני חצר שנתחלקו בעירובם שאלו אוסרים על אלו.

ע"ז. **ואם צד אחד של הכותל גבוה עשרה וציזו השני שוה לארץ** (כל שאינו גבוה י' קרי ליה שוה לארץ), מותר לטלטל אליו וממנו לזה ששוה לארץ ולשני אסור, דכל שלזה בנחת ולזה בקשה נותנים אותו לזה שתשמישו בנחת. (אמנם לרב חסדא דס"ל (לקמן צ"ג:) שמחיצה ה' אינה מצטרפת למה שהחצר מוגבהת ה' מהחצר שתחתיה, אסור לטלטל ד' אמות, ומ"מ נ"מ שבתוך ד' אמות מותר מן הכותל לעליונה. תוד"ה כותל). וכן הדין בחריץ המבדיל בין החצרות לכל האורך (דחריץ הוא מחיצה גמורה). וצריכא (דחריץ תשמישו בעומק ופחות משתמשים בו, ומאיךך כותל בעיתא תשמישתא מפני שהחפצים נופלים משם).

מיעט את הכותל ע"י שעקר חוליא מראשו, אם המיעוט רחב ד' מותר להשתמש בכל הכותל, ואם אין רחב ד' אין משתמש אלא כנגד המיעוט דכיון שאינו רחב ד' אינו רשות בפני עצמה. ואם עשה למטה סמוך לכותל תל עפר או איצטבא, אם יש בו רוחב ד' הוא מיעוט, ומותר להשתמש בכל הכותל, ואם אין בו רוחב ד' לא הוא מיעוט.

כפה ספל על פיו וחברו בקרקע באופן שצריך מרא וחצינא כדי להוציאו, הוא מיעוט, אבל אם יכול להוציאו בלא מרא וחצינא, אינו ממעט, כיון שמוותר להוציאו מן הקרקע אף שיש לו אוגנים ומזיז העפר שעליהם, כדתניא שהטומן פגה (-תאנה בוסר) בתבן שהוא מוקצה כדי שתתבשל, והתבן מוקצה באופן שהקצה לליבון לבנים, וחררה שהטמינה מאתמול בגחלים ועכשיו כבו (דאם לא כבו הרי כשמוציאו הוא מכבה את התחתונות ומבעיר את העליונות), והם מוקצה, מותר להוציאם אם מקצתם מגולים (רק לענין שבת בעינן מקצת עליו מגולים), וכן תניא שלפת וצנן שתחת הגפן ומקצת העלים מגולים, אין בזה משום כלאים ומעשר ושביעית ומותר ליטול אותם בשבת אם לא השרישו, ולענין מעשר קמ"ל שאם הם מתוקנים והוסיפו מעט מחמת לחלוחית הקרקע א"צ לעשר על התוספת, ואיירי כשלא הטמינם לשם נטיעה, דאם הטמינם לשם נטיעה חושש משום כולם. תוד"ה הטומן. עוד כתבו התוס' (ד"ה מקצת) שאף למ"ד טלטול מן הצד שמיה טלטול מותר להוציא צנן מהקרקע, אע"פ שהחלק העבה שתחת העלים כולו מכוסה, והטעם הוא מפני שצנן קל להגביהו ולהוציאו מן העפר, ומ"מ היכא שכונתו בטלטול מן הצד לצורך הדבר המוקצה (כגון להפוך מת ממיטה למיטה) אסור.

ע"ז: סולם המצרי שהוא קטן, וקל ליטלו משם, אינו ממעט, והיינו כשאין לו ד' חווקים (-שליבות). וסולם הצורי ממעט, ואע"פ שכל דבר הניטל בשבת אינו ממעט, כובדו קובעו, (וכן חתיכות דקלים שבבבל נחשבים קבועים מחמת כובדם אע"ג דתורת כלי עליהם כיון שהם ראויים לישיבה והם ניטלים בשבת, וסולמות שבבבל שאין להם ד' חווקים (תוד"ה סולמות), י"א שצריך לקובעם, וי"א שגם הם נחשבים קבועים מחמת כובדם. ע"ח.). וכתבו התוס' (ד"ה אי הכי) שמדובר כאן בסולמות של בית, שדרך לטלטל מזוית לזוית, אבל סולמות של עליה שהם גדולים וראויים לטוח בהם את הגג הם מוקצה בשבת. ושיטת הר"ר אברהם שבי"ט אסור לטלטל סולם ברה"ר משום שהרואה אומר שהוא בא להטיח גגו, וכיון שאסור ברה"ר אסור גם בחדרי חדרים, אבל בשבת שאין דרך להוליכו ברה"ר לא גזרו בחצר, ולדבריו אסור לטלטל סולמות שלנו ברה"ר ביו"ט.

הניח ב' סולמות משני צידי הגדר, אם אין ביניהם ג' טפחים, או שרוחב הגדר ד' טפחים שנו ללכת על הכותל יכולים ב' החצרות לערב יחד.

בנה איצטבא על גב איצטבא אם יש בתחתונה ד' טפחים (רש"י כתב ד' טפחים אורך, אבל התוס' (ד"ה אם) כתבו שצריך ד' על ד', ואם רק האורך הוא ד' צריך שהסולם יגיע לראש הכותל כדלהלן ע"ח. , ולר"ת דווקא בסולם שאינו קבוע צריך שיגיע לראש הכותל), ואין משם י' טפחים עד ראש הכותל, דדל עליונה מהכא, או שיש רק בעליונה ד"ט אבל אין בינה לבין התחתונה ג' טפחים ששניהם נחשבים לאחד, הוא מיעוט, אבל אם יש ביניהם ג"ט הוא מיעוט באויר שאינו מיעוט. וכן בסולם אם יש במדרגה התחתונה ד"ט, או שיש בעליונה ד"ט ואין בין השליבות ג"ט, הוא מיעוט.

ע"ח. זיז שיש בו ד"ט על ד"ט, והשעין עליו סולם כל שהוא, הוא מיעוט, דהוי כדבר אחד, וכגון שאין שליבות הסולם רחוקים ג"ט מזה לזה, אבל אם הסולם אינו על הזיז אלא סמוך לו, אינו ממעט כיון שהזיז מובדל הרבה מן הקרקע. והא דדי בזיז אחד זה דווקא בכותל עד י"ט טפחים, אבל כותל כ' צריך ב' זיזים להתירו, והוא שהעמידם זה שלא כנגד זה כדי שיוכל להעמיד סולם מהראשון לשני.

מיעוט בעמוד ברה"ר - עמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' שדינו כרשות היחיד שהנוטל ממנו והנותן על גביו חייב, ונעץ בו בראשו יתד כל שהוא מיעטו לרוחב העמוד מד' טפחים וביטלו מתורת רה"י, לרב אדא בר אהבה דווקא אם היתד גבוה ג' הוא מיעוט דאי לאו הכי הוא נחשב כגג העמוד, ולאבבי ורבא אע"פ שאין גבוה ג' הוא מיעוט, כיון שזה מפריע להשתמש בעמוד, ולרב אשי אפי' גבוה יותר מג' אינו ממעט, כיון שיכול להשתמש על היתד ע"י שיתלה עליו משהו, וזה נחשב חלק מהתשמיש של העמוד, ואפי" מילאהו כולו ביתדות אינו ממעט כיון שיכול להניח עליהם קרש או בגד, וכדמצינו שבור וחוליתו מצטרפים לעשרה להחשיב את החלל לרה"י, וכן חלל הבור ועובי הקף החוליה מצטרפים לרוחב ארבעה לחייב את הנוטל מהחוליה והנותן על גבה, אע"פ שחלל הבור אינו ראוי לשימוש אא"כ מניח עליו איזה דבר.

מיעוט ע"י סולם - כותל י' טפחים לשמואל צריך סולם בגובה י"ד טפחים כדי להתירו, מפני שצריך להטות את הסולם ד' טפחים, דאם הסולם זקוף אין נח לעלות עליו, ולרב יוסף די ביי"ג ומשהו דכל שאינו רחוק טפח מראש הכותל מהני, ולאבבי י"א ומשהו דכל פחות משלשה כלבוד דמי. (לרש"י צריך למשוך רגלי הסולם ד' טפחים מן הכותל, וכתבו התוס' (ד"ה צריך) שזה לא מדויק, אלא אם ימשוך את רגלי הסולם י"ט מן הכותל יגיע הסולם לראש הכותל, דכל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשא באלכסונא. ולפי זה כתבו התוס' (ד"ה רב יוסף) ששיעורו רב יוסף ואביי הם לסימנא בעלמא, שצריך לרב יוסף שלא יהיה מרחק טפח ולאבבי ג"ט, וכן צריך ששיפוע הסולם יהיה שוה לגובהו). ורב קיבל מרבותיו שגם סולם זקוף ממעט, ועל כן לרב הונא בריה דרבי יהושע די בסולם ז' ומשהו.

הניח סולם כל שהוא מכאן ומכאן ואין רוחב ב' טפחים לא בזה ולא בזה, והניח **קשים באמצע** במקום שליבות, אינו ממעט, כיון שא"א לעלות על הקש ובסתמא עולים באמצע הסולם, אבל אם הסולם באמצע והקש בצדדים הוא מיעוט, דהקשים ראויים לאחוז בהם בידו ולעלות.

ע"ח: חקק בכותל להשלים רוחב שליבות הסולם לד' טפחים, די שיחקוק עד גובה י"ט שזה שיעור פתח, אע"פ שהכותל גבוה הרבה, שהרי הסולם מגיע לראש הכותל. (ולר"ת (תוד"ה אמר) די שהסולם יגיע לעשרה טפחים העליונים של הכותל). כיון שנוח לעלות בסולם ורק צריך להשלים רוחב ד"ט לשיעור פתח, אבל אם חקק בכותל ברוחב ד' טפחים ואין שם סולם, צריך לחקוק מלוא קומת הכותל. וכתבו התוס' (ד"ה חקק) דאיירי שהכותל עבה ובולט מצידו הסולם, או שהסולם מונח בקרן זוית של הכותל, והכותל משופע (שהרי לרב יוסף סולם זקוף אינו ממעט).

אילן שעשאו סולם - הגמ' דנה אם עשה סולם מאילן מחובר הוא מיעוט, די"ל שגם לרבי דס"ל שהמניח עירוב תחומין באילן הוא עירוב הכא לא הוא מיעוט, דהא טעמא דרבי משום דדבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בבין השמשות, והכא צריך שיהיה פתח הראוי לשימוש לכל היום, ומאיךך י"ל שאף לרבנן שעירוב תחומין באילן אינו מועיל, שאני הכא דפתח הוא להתיר להשתמש דרך חורים ואריא דאיסור שבות דרביע עליה. וכן יש לדון באילן אשירה (-שעובדים אותו, שהוא אסור בהנאה), די"ל שגם לרבי יהודה שמכשיר עירוב תחומין שנמצא בקבר אע"פ שקבר אסור בהנאה הכא לא הוא פתח, דדווקא התם ס"ל דמותר לקנות בית באיסורי הנאה כיון שאחר שחל העירוב לא ניחא ליה שהפת תישמור ונמצא שלא נהנה מהקבר, דאין מערבים אלא

לדבר מצוה ומצוות לאו להנות ניתנו, משא"כ בעירוב חצרות שמערב להנאתו, ומאיךך י"ל שגם לרבנן דעירוב תחומין בקבר פסול הכא הוי פתח, דפתח הוא והחצרות מחוברים על ידו ואריא רביע עליה. שיטת רבה שסתם אילן הוי פתח, אמנם אילן אשירה אינו פתח. שיטת רבי יוחנן שאילן אינו פתח ואשירה הוי פתח. לרב נחמן בר יצחק סתם אילן תלוי במחלוקת רבי ורבנן אם עירוב באילן מועיל, ודין אשירה תלוי במחלוקת ר"י ורבנן אם עירוב בקבר מועיל, ולדבריו נחלקו שם אם מותר לקנות בית באיסורי הנאה, ודלא כסוגיא לעיל ל"א. דס"ל שנחלקו בדברים אחרים ולכו"ע אסור לקנות בית באיסורי הנאה. תוד"ה אשירה.

חריץ שבין ב' חצרות לאורך כל החצר אם הוא עמוק י' ורחב ד' טפחים (דבפחות מזה נח לדלג מעליו) מערבים שנים ואין מערבים אחד, אפילו אם החריץ מלא קש או תבן כיון שסופו ליטלם, (ואיירי בקש ותבן שאינם מוקצה. ואף שפירות הנמצאים בבור עמוק י"ט הם ממעטים את עומק הבור, התם הוי דאורייתא, אבל לענין עירוב דרבנן יש חילוק בין ניטל לאינו ניטל. תוד"ה אפילו). אמנם אם ביטל את הקש והתבן ואמר שלא יטלם משם, הוי כקרקע, ומערבים אחד. ואם מילא את החריץ בעפר או צרורות, במתני' תנא דבטל ומערבים אחד, ומאיךך לענין טומאה איתא באהלות שאם מילא בית בעפר או צרורות ויש בבית טומאת מת, רק אם ביטלם הם בטלים לבית לענין שאם אחר הביטול אין שם חלל טפח הטומאה בוקעת ועולה עד לרקיע. לרב אסי מתני' כרבי יוסי דס"ל שסתם עפר שאין ידוע אם יטלו משם בטל וא"צ לבטלו (וכן הדין בתבן שאנו יודעים שאין עתיד לפנותו אבל לא ביטלו בפיוש, אבל עפר שתתיד לפנותו דינו כסתם תבן שאינו בטל. וכתבו התוס' (ד"ה הרי) שאף שרבי יוסי סובר שטומאה טמונה אינה בוקעת, מהני ביטול לענין שלא יטמאו הכלים שבצד הטומאה). ולרב הונא בריה דרבי יהושע אף למ"ד שלענין טומאה צריך לבטל עפר, לענין שבת א"צ לבטלו, דבשבת אדם מבטל אפילו ארנקי וכן עפר אינו ניטל, אבל תבן וקש ניטלים למאכל בהמה. ולרב אשי שאני עפר בחריץ שכיון שזה עומד לסתום בטל בסתמא, משא"כ עפר בבית.

ע"ט. מתי נסר הוי חיבור -

חריץ שבין ב' חצרות שנתן עליו נסר שהוא רחב ד"ט וזה כעין גשר, מערבים שנים ואם רצו מערבים אחד דהוי כפתח, וכן הדין אם נתן את הנסר לאורך החריץ, ובזה אפילו אם הנסר רחב כל שהוא באורך ד' טפחים מהני אם מיעט את החריץ מרוחב ד"ט.

ב' גזוזטראות (-נסרים הבולטים מכותל העליה) שהם זו כנגד זו (— או ליד זו), ויש ביניהם נסר רחב ד"ט, מערבים שנים ואם רצו מערבים אחד, אבל בפחות מד' טפחים מערבים שתיים. רש"י. והתוס' (ד"ה וכן) ביארו דאיירי בב' גזוזטראות שיש ביניהם חריץ, שאם המרחק הוא עד ד"ט יכולים לערב יחד כיון שרגילים לפסוע מאחד לשני, אבל בד' טפחים אינם יכולים לערב יחד. ואם שתי הגזוזטראות אינם זו כנגד זו אלא אחת בולטת לרה"ר יותר מהשניה, או שאחת מהם גבוהה מהשניה ויש ביניהם מרחק ג' טפחים, מערבים שנים ואין מערבים אחד.

מתבן שבין ב' חצרות אם גבוה י' מערבים שנים ואין מערבים אחד, (ואף היכא שהתבן אינו מבוטל לבית, מ"מ הוי מחיצה, כדמצינו שאפשר להקיף מקום ע"י כלי בהמה), ומותר לבני שתי החצרות להאכיל לבהמתם מהמתבן (באופן שיעמוד בפני בהמתו שלא תלך אלא לשם כדי שתאכל, שהרי אף שמותר להעמיד בהמתו בפני עשבים מחוברים, ואין חוששים שיעקור בידיים, דהא חמיר עליה איסור שבת, מ"מ אסור להעמיד בהמתו בפני מוקצה שמא יבוא ליטול בידיים, דאיסור דרבנן לא חמיר עליה), ולא חיישינן שיתמעט התבן מ' טפחים, כיון שרק אם נתמעט ברוחב יותר מ' אמות אין מערבים שניים, ואין בהמה ממעטת כ"כ הרבה בשבת אחת, אבל אסור לקחת לכלי ולהאכילה שמא יקח הרבה ויתמעט מעשרה ויטלטל בחצר האסורה. וי"מ דאסור משום שזה מוקצה מאתמול למחיצה זו. ואם נתמעט

התבן בחול מוי' טפחים על פני כל החצר או במשך יותר מי' אמות, מערבים אחד ואין מערבים שנים.

אמנם בבית שבין ב' חצרות ומילאהו תבן, מותר אף לקחת לכלי ולהאכיל לבהמותו, דבבית ניכר אם נתמעט התבן, (ואם נתמעט התבן מוי' טפחים שניהם אסורים, (וליי"מ שהתבן אסור משום מוקצה, למעלה מיי"ט מותר כיון שזה לא נצרך למחיצה), ואם דיורים הבאים בשבת אינם אוסרים כיון שהשבת כבר הותרה, והכא אמש לא היו דיורים אלו שולטים מן התבן והלאה, (לרש"י זה מחלוקת לעיל י"ז לגבי שיירה שחנתה בבקעה. ולתוס' (ד"ה שמע) דיורים הבאים בשבת ע"י נפילת מחיצה זה מחלוקת רב ושמואל, ורב אושעיא (צ"ג:) מסתפק בזה), איירי כשנתמעט התבן מערב שבת, ואם אחד נעל את ביתו דגלי דעתיה דאיסליק מהכא והיינו ביטול, או ביטל את רשותו, הוא אסור וחבירו מותר, וללישנא בתרא צריך לנעול וגם לבטל, דכיון דדש ביה אתי לטלטולי, אבל חבירו מותר בלי נעילה. רש"י. והתוס' (ד"ה ואיבעית) דנים אם בכל ביטול רשות צריך לנעול, או שדווקא כאן שהורגלו לטלטל שם בלי עירוב צריך נעילת דלת, וכתבו שנראה שגם כאן רק בשבת הראשונה אחרי המיעוט צריך נעילת דלת, אבל בשבתות אח"כ א"צ. ואם חזר השני וביטל רשותו בשבילו אסור, דאין חוזרים ומבטלים), ואם הבית גבוה הרבה ואין התבן מגיע לתקרה, הדין תלוי בפלוגתא אם מחיצות שאין מגיעות לתקרה שמן מחיצות, ולמ"ד אין שמם מחיצות מותר דווקא כשאין בין התבן לתקרה ג' טפחים, לאביי איירי בבית גבוה י"ג חסר משהו, ולרב הונא בריה דרבי יהושע אף בבית גבוה י"ט אם התבן גבוה ז' ומשהו מהני, דכל פחות משלשה הוי כלבוד.

ע"ט: **גוב של תבן שבין תחומי שבת** (לרש"י גוב היינו בור, ולתוס' מלשון קש וגבבא) כל עיר נוטלת ממה שבתחומה, ואין חוששים שיטלו ממה שמחוץ לתחום, אף לר"ע שתחומין דאורייתא.

צורת עשית שיתופי מבואות

מבוי שפתוחות לו כמה חצרות אסור להוציא אליו או ממנו ללא שישתתפו כל בני המבוי יחד בדבר מאכל. ולהלן יבואר איך זוכים כולם במאכל הניתן לשיתוף, והאם אשה יכולה לערב שלא מדעת בעלה, ומה שיעור המאכל הנצרך לשיתוף.

כיצד מזכים את המאכל לכולם - אם נוטל משל כל בני המבוי, מספיק שיודיע להם שהרי המקפיד על עירובו שיאכל אותו חבירו לא הוי עירוב, ואם מביא חבית (של יין או פירות וכדומה) משלו א"צ להודיע, דזקין לאדם שלא בפניו, מזכה אותה לכל בני המבוי ע"י הגבהה טפח דכל כמה שהיא מונחת ברשותו לא הוי זכיה, (אמנם י"ל דדוקא הכא שזה דרבנן מספיק טפח, אבל בעלמא צריך יותר. תוד"ה צריך), ואומר הרי זו לכל בני מבוי. ויכול לזכות ע"י בנו ובתו הגדולים (לשמואל הכונה כפשוטו, אבל לריו"ח הכונה לאינם סמוכים על שלחנו, ואפילו קטנים, וכן הלכה, וקטן מועיל אע"פ שאינו יכול לזכות לאחרים, כיון ששיתופי מבואות דרבנן. תוד"ה ומזכה). או עבדו ושפחתו העברים (ואף שאמה העבריה אוכלת משלחן רבה, רק בבן האוכל על שלחן אביו דשייך איבה תיקנו שמציאתו של אביו, וכן בבתו אפילו בנערה שייך אביה שמא ימסור אותה למנוול ומוכה שחין. שם), ועל ידי אשתו (כשיש לה בית באותו מבוי, דמיגו דזכיא לנפשה זכיא לאחרני, אבל בלא הכי יד אשה כיז בעלה. ואף אם האשה מקבלת פרס (מאכל ומשתה) מבית בעלה, מתני' כרבי יהודה בן בבא דס"ל שאשה המקבלת פרס צריכה לערב ועבד א"צ לערב. תוד"ה ועל). ואומר להם שיקבלוה ויזכו בה לשם כל בני מבוי. אבל לא ע"י בנו ובתו הקטנים ועבדו ושפחתו הכנענים מפני שידם כידו ולאו זכיה היא.

המקדש אם טעם מלא לוגמיו יצא ואם לאו לא יצא. וכתבו התוס' (ד"ה אם) שהכונה בשיעור שאם יסלקו לצד אחד נראה כמלוא לוגמיו, ולא מלוא לוגמיו ממש שזה יותר מרביעית.

עושים מדורה לחיה בשבת וכן לחולה ואפי' הקיז דם ונצטנן ואפי' בתקופת תמוז.

פ. איזו אשירה שהיא מוחזקת בכך אע"פ שלא ראינו שעבדו לה, כל שכומרים שומרים אותה ואין טועמים מפירותיה, ושמואל אמר דווקא כששומרים את הפירות לעשות מהם שיכר ליום אידם, וכן הלכה.

זיכוי בעירוב ובשיתוף - לרב בשיתוף א"צ לזכות דכיון דאסר עליה גמור ומקני, (אמנם יש בזה מחלוקת תנאים), ובעירוב תחומין צריך דכיון דלא אסר עליה לא גמור ומקני. ולשמואל בעירוב תחומין א"צ כיון שאינו קונה רשות אחרים, אי נמי כיון שאין מערבים אלא לדבר מצוה גמור ומקני, ועוד כיון שעירובי תחומין מדעתו האמירה צא וערב לי הוי זכיה, ובשיתוף צריך דס"ל עירוב משום קנין, ואף אם עירוב משום דירה צריך לזכות כדי לקנות דירה בבית חבירו. ונמצא שעירוב חצרות חמור מתחומין דבעי זכיה ובעי פת, ומאידיך בתחומין בעינן מזון ב' סעודות לכל אחד, והשולח עירובו ביד חש"ו אינו עירוב, אבל בחצרות כשהם מועטים כגרוגרת לכל אחד וכשהם מרובים מזון ב' סעודות לכולם, וקטן גובה את העירוב. (תוד"ה רב). ומעשה בכלתו של רבי אושעיא שהלכה לבית המרחץ ועירבה לה חמותה משלה ולא זיכתה לה (לרש"י זה היה עירוב תחומין, ולתוס' (ד"ה מעשה) בעירוב חצרות), ואסר רבי חייא, ורבי ישמעאל ברבי יוסי התיר, דכל שיש לך להקל בעירובין הקל, ואי איירי בעירוב תחומין י"ל שנחלקו לשיטתם אם עירוב תחומין דאורייתא או לא. (שם). ולהלכה צריך לזכות בעירוב תחומין וחצרות ובשיתופי מבואות, וכן הלכה. תוד"ה אמר. וכן בעירוב תבשילין צריך לזכות.

שכירות או שיתוף ע"י אשה נשואה - אם הגוי אינו מסכים להשכיר רשותו אפשר לשכור מאשתו, כשם שלשמואל אשתו של אדם מערבת שלא מדעת בעלה, והיינו דווקא כשהוא אסור עליהם והיינו ברגיל לצאת דרך החצר, אבל כשאינו אסור שיש לו פתח אחר אין אשתו מערבת שלא מדעתו, וכן בשיתופי מבואות אחד מבני מבוי שרגיל להשתתף עם בני המבוי ולא נשתתף וכוונתו לאסור עליהם, בני המבוי נכנסים לתוך ביתו ונוטלים שיתופם ממנו מדעת אשתו, ומשל אשתו, (וצריך להזהר שלא תזכה האשה לשכיניה אם אין בעלה בעיר, ורק אם כל אחד נותן משלו מותר כל זמן שהבעל לא מיחה. ואם גם האשה לא בעיר יש להסתפק אם בני ביתו יכולים לערב משלו בלא רשותו. תוד"ה גריל). והא דמצנינו שכופין לעשות לחי וקורה למבוי, יש מזה סייעתא לשמואל, או דנימא דשאני מבוי דליכא מחיצות וכופים אותו בשביל שמירת המבוי ולא בשביל להתיר טלטול. רש"י. ור"ת (תוד"ה שאני) מבאר שמחיצות מועילים להתיר בעל כרחו, אבל עירוב בין אם הוא משום קנין בין אם הוא משום דירה אין לו להועיל בעל כרחו של אדם. ויי"מ שכופים להתיר טלטול במבוי, אבל לא להתיר טלטול מהבתים והחצרות למבוי. או דבי"ד שאני.

פ: לחי וקורה מעצי אשירה - לרב חייא בר אשי עושים לחי מעצי אשירה דאין שיעור לרחבו ועביו, (ואף שיש שיעור לגובהו, ובעי נמי רוחב משהו, מ"מ כיון שא"צ אלא שיעור קטן לא החמירו בו. וי"מ שכיון שאם היה מדיבק בכותל את כל החתיכות מהני ובלבד שלא יהיו ניטלות ברוח, כשר. ולולב של מצוה של אשירה פסול אפילו ביו"ט שני, דבלולב של מצוה החמירו. וסולם של אשירה חשיב פתח בגדר, כיון דחזי לעליה. תוד"ה אבל). אבל קורה שצריכה טפח כדי לקבל אריח וצריכה להיות בריאה כדי לקבל אריח לא, דכתותי מיכתת שיעורא, דכיון דבעיא שריפה דכתיב "ואשריהם תשרפון באש" הוי כשרופה, ולרבי שמעון בן לקיש עושין לחי וקורה מעצי אשירה.

שיעור שיתוף - אם הם מועטים כגרוגרת לכל אחד, ואם הם מרובים והיינו י"ח בני אדם או יותר, די במזון ב' סעודות לכולם, והוא שיעור י"ח גרוגרות. וכתבו התוס' (ד"ה אגב) ששיעור זה אינו כדעת ר"ש (לקמן פ"ב:) דס"ל ששיעור שתי סעודות הוא ה' ביצים ושליש.

נתמעט האוכל של העירוב משיעורו, אם מזכה להם מאותו המין, אפי' אם כלה המין לגמרי א"צ להודיע שהרי כולם נתרצו מתחילה, ואם מזכה ממין אחר, ללישנא קמא צריך להודיע אפי' אם לא כלה לגמרי, וללישנא בתרא דווקא בכלה צריך להודיע. ולרבי יוסי אם היה

בעירוב כשיעור ונתמעט א"צ להוסיף עליו, דלא אמרו לערב בחצרות אלא כדי שלא לשכח תורת עירובי חצרות מהתינוקות.

נתוספו עליהם דיורים מוסיף ומזכה וצריך להודיע היכא שמערב משלהם, ולרבי יהודה א"צ להודיע, ורק בעירובי תחומין צריך להודיע שמא לא נח לו להפסיד בצד השני. לרב חסדא לת"ק צריך להודיע אפילו בחצר הפתוחה למבוי אחד אע"פ שהוא יכול לערב דווקא עם מבוי זה, ור"י בא לחלוק, והלכה כר"י. ולרבי יהושע בן לוי (פ"א:)‏ כל מקום שאמר ר"י במתני' (אבל בברייתא מצינו שר"י אמר אימתי ובא לחלוק. תוד"ה ה"ג) אימתי או במה הוא בא לפרש, ולכו"ע רק בחצר שבין ב' מבואות צריך להודיע. (ולרבי יוחנן אימתי לפרש ובמה לחלוק).

עירוב בפת

פ"א. האם מערבים דווקא בפת - במתני' איתא שלר"א מערבים ומשתתפים בכל דבר חוץ ממים ומלח, ולרבי יהושע מערבים דווקא בככר. רבה מבאר שלר"א מערבים בכל דבר אפילו בין ופירות, ולרבי יהושע מערבים דווקא בפת והיינו בחצרות, אבל בתחומין מודה רבי יהושע שמערבים בכל דבר כיון דליכא למיחש לאיבה. ולרבה בר בר חנה גם ר"א מודה שאין מערבים עירובי חצרות אלא בפת, אלא דס"ל שיכולים לערב בכל מיני פת.

האם צריך פת שלימה - לרבי יהושע אין מערבים אלא בשלימה, ואפי' קטנה כאיסר אם יש ככרות בשיעור כגרוגרת לכל אחד, אבל פרוסה אפי' מאפה סאה שעשה מסאה ככר אחת ונטל מעט אין מערבים בה משום איבה, שיאמר אחד אני נותן שלימה ואתה פרוסה ויבואו לידי מחלוקת, (ואפילו אם עירבו כולם בפרוסה לא, שמא יחזור דבר לקלקולו). ע"כ לפירוש רש"י. והתוס' (ד"ה איתיביה) מבארים שלרבה רבי יהושע סובר שגם עירובי תחומין מערבים דווקא בפת, ורבה בר בר חנה מוכיח שעירוב תחומין מערבים בכל דבר, ולא נחלקו אלא בעירוב חצרות אם מערבים בפרוסה וכנ"ל.

ככר החסרה מעט - ככר שניטל ממנה כדי דימועה שנפלה תרומה לחולין ועשו ממנה ככר זו ונטלו ממנה אחד ממאה כדי לתקנה, או שניטל ממנה כדי הפרשת חלה של נחתום (ששיעורה אחד ממ"ח וכיון שזה מעט אין זה נחשב חסרון, דזהו תיקונה, (אבל אם נטל בשיעורים אלו לא לצורך דימוע או חלה, או שנטל לשם חלה יותר ממה שצריך, הוי חסרון, דכיון שאין זה נצרך לתיקון הככר איכא איבה. תוד"ה כדי). וכן הדין באשה שעושה למכור בשוק), אבל אם ניטל ממנה כדי הפרשה בחלת בעה"ב (ששיעורה אחד מכ"ד אפילו בעושה עיסה למשתה בנו) אין מערבים בה.

ככר שנפרסה ותפר את הפרוסות בקיסם והיא נראית שלימה, אם ניכר תפרה –מקום התפירה אין מערבים בה, ואם אינו ניכר מערבים בה.

מיני פת - פת אורז מערבים בה. פת דוחן נחלקו בדעת שמואל אם מערבים בה. פת עדשים מערבים בה. פת של כמה מינים אין מערבים בה, דכתיב "ואתה קח לך חיטים ושעורים ופול ועדשים ודוחן וכוסמים וכו' " ואין זה לחם דכתיב "ולחם אנשים לא תאכל". רש"י. ולר"ת הפסוק מדבר בענין אחר, אלא הראיה היא ממה שזה נאמר על ימי המצוי, דאינו פת אלא לנפש רעבה. וכן פת הצלויה בצואת אדם אין מערבים בה, דכתיב "והיא בגללי צאת האדם תעגנה לעיניהם", והא דכתיב "ועוגת שעורים תאכלנה" היינו שיאכלנה לשיעורים במשקל כדרך רעבון ולא לשובע, וי"מ שיעשנה בעריבת שעורים שאינו יפה כעריבת חיטים.

פ"א: זכיה בעירוב בכסף - לר"א נותן אדם מעה לחנוני ולנחתום כדי שיזכה לו עירוב, שאם יבוא חבריו לקנות יין עבור שיתופי מבואות או פת עבור עירובי חצרות יהיה לו חלק בזה, ואע"פ שלא משך, עשאוהו כד' פרקים בשנה (ערב פסח ועצרת ור"ה ויו"ט אחרון של חג, וערב יוה"כ בגליל. אבל בערב יו"ט ראשון של חג כולם טרודים בסוכה ולולב

ואינם פנויים להרבות בשחיטה. תוד"ה בארבעה), שהדין בהם שאם מחייבים את הטבח לשחוט בהמה אפילו אם יש ללוקח בה רק חלק קטן (ואם מת השור הפסיד הלוקח את חלקו, ובשאר ימות השנה אין מחייבים אותו לשחוט, ואם מת השור הפסיד המוכר). וביאר בזה רבי יוחנן דמדון תורה מעות קונות (דבפודה מן ההקדש כתיב "ונתן הכסף וקם לו" וק"ו ללוקח מן ההדיט. רש"י. ור"ל סובר שמישיכה קונה מן התורה, אבל מהקדש לא ילפין דבהקדש לא שייך משיכה, דכל היכא דאיתיה בי גזא דרחמנא איתיה. והתוס' (ד"ה דבר) כתבו שכיון שמישיכה קונה א"כ כסף לא שונה, דמדוכתיב "או קנה מיד עמיתך" לומדים שקנין אחד מועיל בישראל וקנין אחר מועיל בנכרי. עוד מפרש ר"י דדבר תורה מעות קונות משום שסתם קנין דקרא הוא בכסף), ותיקנו שרק משיכה תקנה גזירה שמה יאמר לו נשרפו חטך שנתת לי מעות עליהם בעליה, ואחר שתיקנו שהם ברשות מוכר יטרח המוכר להצילם, (ולא אמרו שיצטרכו גם כסף וגם משיכה, משום תקנת השוק, או משום דא"כ אחר משיכה יאמר הלוקח למוכר נשרפו חטך בעליה, ואין חוששים שיאמר המוכר ללוקח נשרפו מעותיך בעליה, דאינו כ"כ טורח לשמור את המעות, ועוד דאפילו אם הוא רק שומר חנם עליהם (ד"ל שהוא שומר שכר משום שהוא יכול להוציאם) הרי אין להם שמירה אלא בקרקע, ואם לא הניחם בקרקע הוי פשיעה וחייב, אבל המוכר אינו אלא שומר חנם לגבי החיטים. תוד"ה שמה), ובימים אלו העמידו דבריהם על דין תורה, ואף כאן מפני תיקון שבת העמידו דבריהם על דין תורה, (ורב שמואל בר יצחק אמר שבד' ערבי יו"ט איירי בזיכה לו ע"י אחר ולא עשאו שליח, ורק בימים אלו זכות הוא לו להוציא מעות ולקנות בשר). ולחכמים לא מועיל לתת מעות לחנוני ולנחתום ולומר זכו לי, לרש"י הטעם משום שזכו זה לשון קנין ולא לשון שליחות, ומעות לא קונות ללא משיכה, וממילא אף אם החנוני מזהה לו יחד עם כולם לא מהני, דכוונת החנוני שע"י ההקנאה הוא יזכה במעות, ובאמת החנוני לא זוכה במעות, דכיון שמעות אינם קונות לא סמכה דעתיה דלוקח ואין דעתו להקנותם לחנוני, ונמצא מערב לו במעותיו שלא מדעתו. ולתוס' (ד"ה לא) אפילו אם החנוני מתכוין להקנות לו בחינם, או שזיכה ע"י אחר, או שקנה במעה זו מן השוק, אינו עירוב, דכוונת הנותן לקנות מהחנוני עצמו, וכשמערב באופן אחר הוי כעירוב שלא מדעת שאינו מועיל. אמנם אם נתן מעות לבעל הבית זה מועיל לערוב, שכיון שאין בעה"ב רגיל למכור ככרות אין כוונת הנותן אלא לעשותו שליח, ואף בחנוני ונחתום אם אמר להם ערבו לי שזה לשון שליחות, וסמכה דעתיה דקיימא לן חזקה שליח עושה שליחות, שליח שוויה ומהני, וכן בנתן כלי (-קנין סודר) מהני לעירוב.

כל מקום ששנה רבי יהודה בעירובין הלכה כמותו, ודווקא בדיני קניית עירוב אבל במחיצות (מבוי שניטלו קורותיו או לחייו שר"י מתייר באותה שבת) לא.

פ"ב. פסול משחק בקוביא לעדות - לת"ק המשחק בקוביא, ומלווה בריבית, ומפריחי יונים שמי שיונתו מגיעה אחרונה נותן מעות לחבירו), וסוחרי שביעית דעבר על

"לאכלה" ולא לסחורה משום חמדת ממון והוא רשע והתורה אמרה "אל תשת רשע עד", ועבדים פסולים לעדות, כיון שהוא גזלן מדבריהם, דאסמכתא לא קניא. ור"י מפרש דברי חכמים שאינו פסול אלא באין לו אומנות אלא היא משום שאינו עסוק בישובו של עולם, וכיון שאינו מכיר ובקי בטורה וצער בני אדם אינו חס על חבירו שיפסיד ממון, אבל ביש לו אומנות אחרת כשר דאסמכתא קניא. ודעת ר"ט שאסמכתא לא קניא, (ואם אמר הריני נזיר אם זה שבא הוא נזיר וחבירו אמר הריני נזיר אם אינו נזיר, לא חלה נזירות לשניהם, דאין נזירות אלא להפלאה שהנזיר יהיה מפורש), ועל כן אף אם יש לו אומנות אחרת פסול לעדות. וכתבו התוס' (ד"ה אמר) שלהלכה רק באין לו אומנות אחרת פסול, וא"כ מותר לשחק בקוביא, ולפי זה הא דאיתא בב"מ ק"ד: שהאומר אם אוביר ולא אעביד אשלם אלפא זוזי, דאסמכתא לא קניא, שאני התם שהדבר בידו וטעה וסבר שלא יבוא לידי כך, ואם אמר אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא חייב כיון דלא גזים, והנותן מעות לחבירו כדי שיקנה לו יין, ופשע ולא קנה, לרב אשי פטור משום דאסמכתא לא קניא אע"ג דלא גזים, דכיון שהוא תלוי באחרים שירצו למכור לו לא גמר ומקני. ולר"ת היכא שאינו מתכוין אלא שחבירו יסמוך על דבריו הוי אסמכתא, אבל בסוגין הם משחקים לדעת שאחד ירויח ואחד יפסיד. והמשחקים באמנה אין חייבים לשלם, או משום דהוי אסמכתא שאין קונים אפילו בקנין אלא בב"ד חשוב, ולמ"ד דאינו אסמכתא מ"מ אינו קונה בדברים.

כיצד משתתפין

עירובי תחומין

עירוב לרבים - המערב לרבים עירוב תחומין, מניח חבית ואומר הרי זה לכל בני עירי הצריכים לכך, וכל שקיבל עליו לסמוך על העירוב מבעוד יום מותר, משתחשך אסור, ואם יש ברירה ומסתבר שבדברגן יש ברירה (תוד"ה שמע) א"צ לקבל עליו מבעוד יום, אלא שיודיעוהו מבעוד יום שיש עירוב.

אין מערבין אלא **לדבר מצוה**, כגון בית האבל או בית המשתה.

קטן בעירוב אמו - בברייתא תני שקטן הצריך לאמו יוצא בעירוב אמו שעירבה לעצמה ולא זיכתה לו, דכגופה דמי, דמסתמא דעתה עליו כיון דלא סגי ליה בלא אמו, ושאינו צריך לאמו אינו יוצא בעירוב אמו. ואף שאין מערבים אלא לדבר מצוה, מ"מ כיון שהוא כרוך אחריה יוצא בעירוב אמו. אי נמי בקטן נמי איכא מצוה לחנכו. (תוד"ה קטן). והנה לענין סוכה קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה מדין חינוך מדברגן, לר'

ינאי היינו שנפנה ואין אמו מקנחתו, ולר"ל היינו שניעור משנתו ואינו קורא אמא אמא עד שאמו באה אליו, (אבל פעם אחת אמא אף גדולים קורים), והיינו כבן ארבע או חמש כל חד לפום חורפיה, ולכאורה ה"ה בעירוב. והגמ' מקשה מזה על רב אסי שאמר שקטן בן שש יוצא בעירוב אמו. ורבי יהושע בריה דרב אידי מתרץ שרבי אסי מיירי בעירב עליו אביו לצפון ואמו עירבה עליו לדרום שבצוותא דאמו נחא ליה, אבל בעירבה אמו לעצמה, רק עד גיל ארבע או חמש יוצא בעירוב אמו. אמנם בברייתא איתא שעד גיל שש יוצא בעירוב אמו (ולרב אסי הכונה כולל גיל שש), ודלא כרב יהושע בר רב אידי, ולר' ינאי ור"ל צ"ל שאם אביו בעיר והתינוק נכנס ויוצא עמו הוא צריך לאמו עד גיל ארבע או חמש, ואם אינו בעיר עד גיל שש.

פ"ב: עירוב לאנשי ביתו - מערב אדם לבנו ובתו הקטנים (לכו"ע הכונה לקטנים ממש. תוד"ה מערב) ועבדו ושפחתו הכנענים אפי' שלא לדעתם, מפני שידם של עבדו ושפחתו (תוד"ה מפני) כידו, ואם עירבו לעצמם ועירב עליהם רבם לרוח אחרת יוצאים בשל רבם, אבל בנו ובתו הגדולים ועבדו ושפחתו העברים ואשתו אין מערב אלא לדעתם, ואם עירבו לעצמם ועירב עליהם רבם יוצאים בשל עצמם, ואם אמר להם שמניח עירוב עבורם ושתקו הוי עירוב.

שיעור הפת לעירוב ושיעורים נוספים

הגמרא מבארת מהו שיעור ככר שהוא מזון ב' סעודות שמשערים בו עירוב תחומין, או חצי מככר זה הנקרא בכל מקום כדי אכילת פרס, ושיעורים נוספים.

שיעור הפת לעירוב היא מזון ב' סעודות לכל אחד. לר"מ הכונה לסעודות שבת (וכן סוברים רבא ורב יוסף), ולרבי יהודה הכונה לסעודות החול, וכל אדם משער בכדי מזונו, וזה וזה מתכוונים להקל, דלר"מ בשבת אדם אוכל יותר, דכיון שהמאכלים ערבים המעיים מקבלים יותר אוכל, ולר"י כיון שבשבת אדם אוכל ג' סעודות אינו אוכל הרבה בכל סעודה. ושיעור זה הוא ב' לחמים של איכרים - מנהיגי שוורים, שהם לוקחים איתם ככרות לשדה, וי"א ב' ככרות של נהר פפייטא. ולרבי יוחנן בן ברוקה שיעורו ככר הנקנה בפונדיון בזמן שארבעה סאים נמכרים בסלע, ולר"ש שיעורו ב' שלישי ככר של שלישי קב, נמצא לריו"ח בן ברוקה ח' סעודות לקב (מפני שהחנוני לוקח מחצית בשכרו, ועושה ככר מרבע קב, ואם בעה"ב נותן עצים החנוני לוקח שלישי בשכרו), ולר"ש ט' סעודות לקב.

סיכומי תמצית

ניתן להשיג את גיליונות סיכומי תמצית החודשיים על הדף היומי / משנה ברורה ומוסר (לפי הדף היומי בהלכה).

- **בנקודות ההפצה**

- **במייל 7692282@gmail.com**

בנוסף ניתן לקבל במייל סיכומים על כל מסכתות הש"ס, ועל כל המשנה ברורה, ועל תנ"ך וספרי מוסר וספרי הפץ חיים.

או סיכומים לפי סדר הלימוד של: העמוד היומי, חבורת ש"ס, קנין ירושלמי, דף הכולל, קנין הלכה, תרי דף, אורייתא, אהבת שלום, ומפעל הש"ס.

מבחני לדעת

מבחן שבועי על דף היומי / עמוד היומי / משנה ברורה / חפץ חיים ואהבת חסד

ניתן לעשות את המבחנים מיום שישי עד יום שלישי בשעה 7:00 בבוקר:

- **בטלפון 0737-289-669**

- **במייל 7692282@gmail.com**

- **בגדרים פלוס קופת לדעת.**

הגרלות: בכל שבוע על 500 ₪ במזומן, ו8 זוכים בזיכוי 100 ₪ ברשת יפה נוף.

חדש בתמצית

הדרך ללמוד - להגות - ולזכור

קורס חדשני מקצועי וייחודי

בקורס נלמד בין השאר: כיצד פועלת

מערכת הזכרון, מדוע אנו שוכחים, כיצד

ניתן לפתח בצורה משמעותית את מערכת

הזכרון, כיצד ללמוד בצורה חווייתית

ונכונה ולזכור את הלימוד, כיצד חוזרים

בזמן קצר ובצורה מהנה ויעילה, איך

מסכמים סוגיות, כיצד מצליחים במבחנים

וחוזרים את הדברים לטווח ארוך, ועוד.

8 שיעורים גדושים בתוכן מקצועי ומקיף,

מתוך מאות מקורות מדברי חז"ל וגדולי

הדורות, עם כלים מעשיים לאימון אישי.

לפרטים והרשמה 055-400-7977